

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra práva

Diplomová práce

**System povolení vývozu zboží dvojího užití
v České republice**

Bc. Jaroslava Moravcová, DiS.

© 2018 ČZU v Praze

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Jaroslava Moravcová, DiS.

Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

System povolování vývozu zboží dvojího užití v ČR

Název anglicky

Dual Use Items Export Licensing Procedure in the Czech Republic

Cíle práce

Hlavním cílem této diplomové práce je seznámení s problematikou povolování vývozu zboží dvojího užití v ČR včetně jeho vymezení v rámci českého a mezinárodního práva. Dílčími cíli je zhodnocení efektivity licenčního řízení předcházejícího exportu zboží dvojího užití a odhalení případných nedostatků procesu povolování vývozu zboží dvojího užití v ČR a doporučení možných změn.

Metodika

Diplomová práce bude zpracována na základě podrobného studia právních předpisů, odborné literatury a odborných internetových zdrojů. Zdroji dat dále bude Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR, Ministerstvo zahraničí ČR a Mezinárodní kontrolní režimy. Práce bude zpracována i na základě osobních konzultací s pracovníky Licenční správy Ministerstva průmyslu a obchodu ČR. Získané poznatky budou zpracovány metodou analýzy z které budou vyvozena zjištění. V závěru budou shrnuty výsledky s vyhodnocením zjištěných nedostatků.

Doporučený rozsah práce

60-80

Klíčová slova

vývoz zboží, zboží dvojího užití, kontrolní režimy, licenční správa, licenční řízení, export, správní řízení, zahraniční obchod,

Doporučené zdroje informací

<http://www.businessinfo.cz/cs/zahranicni-obchod-eu/pravni-prostredi-a-regulace/zbozi-dvojihouziti.html>

<http://www.mpo.cz/cz/zahranicni-obchod/licencni-sprava/>

JEMELKA, PONDĚLÍČKOVÁ, BOHADLO: Správní řád. Komentář, 5. vydání, Nakladatelství C. H. Beck, 2016, ISBN 978-80-7400-607-4

nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1232/2011, kterým se mění nařízení Rady (ES) č. 428/2009, kterým se zavádí režim Společenství pro kontrolu vývozu, přepravy, zprostředkování a tranzitu zboží dvojího užití

nařízení Komise č. 2015/ 2420 – aktualizovaná příloha I – seznam položek 2016, kterým se mění nařízení Rady (ES) č. 428/2009, kterým se zavádí režim Společenství pro kontrolu vývozu, přepravy, zprostředkování a tranzitu zboží dvojího užití

nařízení Rady (ES) č. 428/2009, kterým se zavádí režim Společenství pro kontrolu vývozu, přepravy, zprostředkování a tranzitu zboží dvojího užití

STEWART I. J.: Workshop Dual Use Export Controls, European Union, 2015, ISBN 978-92-823-8253-0

WETTER, A.: Enforcing European Union Law on Exports of Dual-use Goods, 1. vydání, Oxford University Press, 2009, ISBN 978-0-19-954896-5

zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 594/2004 Sb., zákon, jímž se provádí režim Evropských společenství pro kontrolu vývozu zboží a technologií dvojího užití, ve znění pozdějších předpisů

Předběžný termín obhajoby

2017/18 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. JUDr. Pavel Pikola, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra práva

Elektronicky schváleno dne 27. 11. 2017

JUDr. Jana Borská, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 28. 11. 2017

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 19. 03. 2018

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Systém povolení vývozu zboží dvojího užití v České republice" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 28. března 2018

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala JUDr. Ing. Pavlu Pikolovi, Ph.D. za vedení a odbornou pomoc poskytnutou při vypracování této diplomové práce. Dále bych chtěla poděkovat své rodině za trpělivost a podporu.

Systém povolování vývozu zboží dvojího užití v České republice

Abstrakt

Diplomová práce je zaměřena na problematiku povolování vývozu zboží dvojího užití v České republice, hodnotí efektivitu celého procesu a navrhuje případná vylepšení systému povolování vývozu zboží dvojího užití v České republice. V úvodní části je definován výraz zboží dvojího užití a zároveň je zde specifikováno, z jakého důvodu je třeba vývozům tohoto zboží věnovat náležitou pozornost. Další část obsahuje právní ukotvení dané problematiky, které vyplývá z členství České republiky v Evropské unii, mezinárodních závazků České republiky a v neposlední řadě z tuzemského právního řádu. Následuje charakteristika současné praxe, která je v České republice uplatňována při povolování vývozu zboží dvojího užití. V rámci praktické části je provedena analýza efektivity systému povolování vývozu zboží dvojího užití v České republice. Efektivita systému je v rámci této diplomové práce chápána v první rovině jako schopnost dostát zahraničně-politickým a bezpečnostním závazkům České republiky. V rovině druhé se jedná o procesní efektivitu z pohledu podnikatelských subjektů i státních institucí. Závěrečná část diplomové práce shrnuje výsledky provedené analýzy efektivity povolování vývozu zboží dvojího užití v České republice, identifikuje oblasti možné optimalizace tohoto procesu a předkládá doporučení k provedení konkrétních úprav systému.

Klíčová slova: vývoz zboží, zboží dvojího užití, kontrolní režimy, licenční správa, licenční řízení, export, správní řízení, zahraniční obchod

Dual Use Items Export Licensing Procedure in the Czech Republic

Abstract

This thesis focuses on the issue of dual use item export licensing in the Czech Republic, assessing the effectiveness of the whole process and suggesting potential improvements to the system of the dual use items export licensing in the Czech Republic. The introductory part defines the term dual use and specifies why it is important to pay due attention to the export of these goods. The next part deals with legal anchoring of the issue resulting from the Czech Republic's membership in the European Union, international obligations of the Czech Republic and last but not least from the legal order of the Czech Republic. The following part describes the current practice of licensing dual use items export in the Czech Republic. The practical part includes an analysis of the effectiveness of the dual use item export licensing system in the Czech Republic. Within this thesis the system's effectiveness is assessed firstly in terms of its ability to abide by the Czech Republic's foreign-policy and security obligations and secondly in terms of the process effectiveness as viewed by business entities and state institutions. The final part of the thesis summarizes the results of the analysis of the dual use item export licensing system's effectiveness, identifies areas of the process that may be optimized and offers recommendations for concrete adjustments of the system.

Keywords: export of goods, dual use items, control regimes, Licensing Administration, licensing proceedings, export, administrative proceedings, foreign trade

Obsah

ÚVOD.....	7
1 CÍL PRÁCE A METODIKA	10
1.1 CÍL PRÁCE	10
1.2 METODIKA	10
2 TEORETICKÁ VÝCHODISKA	12
2.1 PRÁVNÍ ZAKOTVENÍ POVOLOVÁNÍ OBCHODU SE ZBOŽÍM DVOJÍHO UŽITÍ	12
2.1.1 <i>Geneze regulace zahraničního obchodu se zbožím dvojího užití v Evropské unii.....</i>	<i>12</i>
2.1.2 <i>Evropská právní úprava</i>	<i>15</i>
2.1.3 <i>Úprava v českém právním státu</i>	<i>21</i>
2.1.4 <i>Mezinárodní kontrolní režimy</i>	<i>22</i>
2.1.4.1 <i>Zanggerův výbor</i>	<i>24</i>
2.1.4.2 <i>Skupina jaderných dodavatelů</i>	<i>24</i>
2.1.4.3 <i>Australská skupina</i>	<i>25</i>
2.1.4.4 <i>Režim kontroly raketových technologií</i>	<i>25</i>
2.1.4.5 <i>Wassenaarské ujednání</i>	<i>26</i>
2.2 LICENČNÍ PROCES.....	27
2.2.1 <i>Role dalších státních orgánů spolupracujících s LS MPO.....</i>	<i>32</i>
2.2.2 <i>Opravné prostředky proti rozhodnutí LS MPO</i>	<i>35</i>
2.2.3 <i>Elektronizace licenčního procesu.....</i>	<i>35</i>
2.2.3.1 <i>Základní informace a popis Elektronické licenční správy</i>	<i>36</i>
2.2.3.2 <i>Technické požadavky.....</i>	<i>36</i>
2.2.3.3 <i>Využívání Elektronické licenční správy</i>	<i>37</i>

3	PRAKTICKÁ ČÁST.....	41
3.1	MEZINÁRODNĚ-PRÁVNÍ UKOTVENÍ POVOLOVÁNÍ VÝVOZU ZBOŽÍ DVOJÍHO UŽITÍ	41
3.2	POSTAVENÍ LICENČNÍ SPRÁVY MINISTERSTVA PRŮMYSLU A OBCHODU ČR V RÁMCI STÁTNÍ SPRÁVY	44
3.3	EFEKTIVITA PROCESU POVOLOVÁNÍ VÝVOZŮ ZBOŽÍ DVOJÍHO UŽITÍ	49
3.4	SPOLUPRÁCE MEZI JEDNOTLIVÝMI SUBJEKTY PODÍLEJÍCÍMI SE NA NAKLÁDÁNÍ SE ZBOŽÍM DVOJÍHO UŽITÍ	56
3.4.1	<i>Spolupráce mezi soukromým a státním sektorem.....</i>	<i>56</i>
3.4.2	<i>Spolupráce v rámci státního sektoru</i>	<i>59</i>
4	DOPORUČENÍ	61
5	ZÁVĚR.....	63
6	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	65
7	PŘÍLOHY	72

Seznam grafů

Graf 1: Vývoj způsobu ukončení správních řízení o povolení vývozu zboží dvojího užití

Graf 2: Procentní podíl neudělených licencí a zastavených řízení

Graf 3: Vývoj počtu správních řízení o povolení vývozu zboží dvojího užití

Graf 4: Objem žádostí o povolení vývozu zboží dvojího užití v EU

Graf 5: Hodnota kontrolovaného vývozu z EU (v EUR)

Graf 6: Zařazení národních licenčních autorit v rámci státní správy členských států Evropské unie

Graf 7: Počet vývozu zboží dvojího užití z ČR do rizikových zemí

Seznam obrázků

Obr. 1: Chráněná struktura EU

Obr. 2: Seznam kontrolovaného zboží

Obr. 3: Vzor certifikátu finálního uživatele

Obr. 4: Vzor registrace k využití všeobecného vývozního povolení Společenství

Obr. 5: Komunikace v rámci systému ELIS

Obr. 6: Využití systému ELIS v navrhované úpravě

Obr. 7: Příklad určení, zda zboží spadá do kategorie zboží dvojího užití

Seznam zkratk

ČEB	Česká exportní banka
ČR	Česká republika
ELIS	Elektronická licenční správa
ES	Evropská společenství
EU	Evropská unie
FAÚ	Finanční analytický úřad
GŘC	Generální ředitelství cel
JCPOA	Joint Comprehensive Plan of Action (Společný komplexní akční plán)
KN	Kombinovaná nomenklatura
LS MPO	Licenční správa Ministerstva průmyslu a obchodu ČR
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
NBÚ	Národní bezpečnostní úřad
OSN	Organizace spojených národů
SÚJB	Státní úřadu pro jadernou bezpečnost

Úvod

Zboží dvojího užití zahrnuje zboží včetně softwaru a technologií, které lze použít jak pro civilní, tak i vojenské účely a které zahrnuje veškeré zboží, které může být použito jak pro nevýbušné účely, tak i pro jakoukoliv formu podpory výroby jaderných zbraní nebo jiných jaderných výbušných zařízení.¹ Tato definice pojmu zboží dvojího užití je společná pro všechny členské státy Evropské unie (dále jen EU).

Vzhledem k tomu, že zboží dvojího užití lze snadno zneužít, podléhá jeho vývoz nutnosti získat povolení příslušných státních orgánů. Veškeré informace poskytnuté vývozcem, zejména deklaraci konečného užití zboží, musí státní orgán zevrubně prověřit. V České republice vyplývá povinnost kontrolovat export zboží dvojího užití především z členství v EU a z dalších mezinárodních závazků.

Režim kontroly vývozu zboží dvojího užití se řídí hlavně Nařízením Rady (ES) č. 428/2009 ze dne 5. května 2009, kterým se zavádí režim Společenství pro kontrolu vývozu, přepravy, zprostředkování a tranzitu zboží dvojího užití. Česká republika je dále vázána rezolucí Rady bezpečnosti OSN č. 1540 z 28. dubna 2004, která zavazuje státy k přísným vývozním kontrolám citlivých materiálů s cílem zamezit šíření jaderných, chemických a biologických zbraní včetně jejich nosičů.

V neposlední řadě je Česká republika členem Mezinárodních kontrolních režimů a signatářem úmluv, které mají za cíl zabránit vývozu určitého zboží a technologií do konkrétních zemí², příp. určitým odběratelům. Tyto kontrolní režimy se věnují vždy určitému segmentu, který zahrnuje i zboží dvojího užití.

Z mezinárodních smluv, které se vztahují ke kontrole pohybu zboží dvojího užití, patří mezi nejdůležitější Smlouva o nešíření jaderných zbraní a Úmluva o zákazu chemických zbraní. Hlavním cílem těchto smluv je zajistit nešíření nekonvenčních zbraní, které jsou předmětem jejich zájmu.

¹ Článek 2 Nařízení Rady (ES) č. 428/2009

² Tyto země jsou specifikovány dle vývoje politické a bezpečnostní situace ve světě. V současné době je velice přísný režim pro vývoz zboží dvojího užití uplatňován vůči Korejské lidově demokratické republice a Ruské federaci. Naopak vůči Íránské islámské republice dochází k postupnému uvolňování restrikcí v souladu s Joint Comprehensive Plan of Action (dále jen JCPOA).

Přestože česká ekonomika v mezinárodním srovnání patří spíše mezi menší ekonomiky, produkují místní společnosti značné množství výrobků, které spadají do definice zboží dvojího užití. Tato skutečnost je dána dlouholetou tradicí produkce zejména strojírenského a chemického průmyslu. Vzhledem k míře otevřenosti a proexportnímu zaměření české ekonomiky, kladou výše uvedené skutečnosti značné nároky na státní orgány zabývající se povolováním vývozu zboží dvojího užití. V souvislosti s jeho exportem se do střetu zájmů dostává politika bezpečnostní s politikou zaměřenou na podporu exportu. Tyto zájmy je potřeba velice pečlivě zvažovat. Zboží dvojího užití je ze své definice civilního charakteru a přesměřování restriktive by způsobily značné ekonomické škody domácím podnikatelským subjektům. Naopak přehnaná benevolence by vedla k neplnění závazků v oblasti proti-proliferacím aktivit, ke kterým se Česká republika zavázala na mezinárodním poli. Proliferací se rozumí šíření zbraní hromadného ničení a jejich nosičů a mezinárodně kontrolovaných položek. Pojem „proliferace“, správněji „non-proliferation“, představuje sledování aktivit orientovaných na získání strategických materiálů, zařízení, jednotlivých komponentů, technologií a know-how, použitelných k vývoji a výrobě zbraní hromadného ničení (jaderných, chemických a biologických), včetně jejich nosičů, a obranu proti těmto aktivitám.³

Státní autoritou, která je zodpovědná za povolovací řízení vývozu zboží dvojího užití je Licenční správa Ministerstva průmyslu a obchodu ČR (dále jen LS MPO). LS MPO provádí správní řízení o povolování obchodu se zbožím dvojího užití (za spolupráce dotčených orgánů státní správy) v souladu s platnou legislativou České republiky a vydává exportérům závazná stanoviska. LS MPO v rámci organizační struktury Ministerstva průmyslu a obchodu ČR (dále jen MPO) spadá do Sekce Evropské unie a zahraničního obchodu a má postavení odboru.

LS MPO je v rámci ministerstva odpovědná nejen za povolování vývozu zboží dvojího užití ale také za uplatňování licenčního režimu v rámci hospodářských styků se zahraničím obecně. Problematikou zboží dvojího užití se přímo zabývá Oddělení mezinárodních kontrolních režimů.⁴

³ *Bezpečnostní informační služba: Vojenský materiál a proliferace* [online]. [cit. 2017-09-27]. Dostupné z: <https://www.bis.cz/vojensky-material-a-proliferace.html>

⁴ Součástí LS MPO je dále Oddělení vojenského materiálu a Oddělení nevojenských zbraní, pyrotechniky a zboží dle předpisů EU.

V případě vývozu zboží dvojího užití využitelného v jaderném průmyslu musí exportér kromě povolení k vývozu vydávaného LS MPO vyžádat i souhlas Státního úřadu pro jadernou bezpečnost (dále jen SÚJB).

1 Cíl práce a metodika

1.1 Cíl práce

Cílem diplomové práce s názvem „Systém povolování vývozu zboží dvojího užití v České republice“ je seznámení s touto problematikou, která je klíčová vzhledem k zahraničně-politickým, bezpečnostním a ekonomickým zájmům České republiky.

Nedílnou součástí je vymezení legislativního zakotvení povolování vývozu zboží dvojího užití v právním rámci České republiky a EU. V této oblasti nelze pominout ani další mezinárodně-právní závazky České republiky vyplývající zejména z členství v Organizaci spojených národů. Velice podstatnou roli hraje také členství České republiky v mezinárodních kontrolních režimech, které mají za cíl zamezit nežádoucímu šíření zbraní a technologií jejich výroby. Největší pozornost mezinárodní společnosti klade na prevenci šíření zbraní hromadného ničení – tedy zbraní jaderných, radiologických, biologických a chemických.

Díličními cíli práce je vyhodnocení efektivity povolování vývozu zboží dvojího užití v České republice a příprava případných doporučení pro optimalizaci tohoto procesu. Hodnocení spočívá ve dvou základních hlediscích. Prvním hlediskem je, jak efektivní je samotná kontrola vývozu zboží, které by v zahraničí mohlo sloužit k produkci zbraní. Druhé hledisko tkví ve zjištění, jak efektivní je samotný proces vedoucí k vydání/zamítnutí povolení k vývozu zboží dvojího užití. Zejména se jedná o zhodnocení administrativní a časové náročnosti tohoto řízení a zvážení, zda jsou adekvátně využity možnosti, které nabízí současné informační a komunikační technologie.

1.2 Metodika

Diplomová práce bude zpracována na základě studia právních předpisů České republiky a EU a dalších mezinárodních závazků, kterými se řídí proces povolování vývozu zboží dvojího užití. Do širšího mezinárodně-bezpečnostního rámce zasazují poznatky obsažené v právních předpisech studie zaměřené na prevenci šíření zbraní a technologií jejich výroby. V neposlední řadě představují důležitý zdroj poznatků také informace zveřejňované státními orgány České republiky a institucemi Evropské unie k problematice

kontroly vývozu zboží dvojího užití. Popis současného stavu řešení povolování vývozu zboží dvojího užití bude základem pro jeho následnou analýzu.

Pro řádnou analýzu samotného procesu povolování vývozu zboží dvojího užití v České republice budou také klíčové konzultace se státními úředníky, kteří se na něm přímo podílejí. Jedná se o pracovníky LS MPO a SÚJB.

Dalším nástrojem bude porovnání některých údajů týkajících se procesu povolování vývozu zboží dvojího užití v České republice s úpravou, která je aplikována v dalších členských státech EU.

2 Teoretická východiska

2.1 Právní zakotvení povolování obchodu se zbožím dvojího užití

Právní úprava obchodu se zbožím dvojího užití spadá do výlučné pravomoci Evropské unie. Základním předpisem, který tuto oblast upravuje je Nařízení Rady (ES) č. 428/2009 ze dne 5. května 2009, kterým se zavádí režim Společenství pro kontrolu vývozu, přepravy, zprostředkování a tranzitu zboží dvojího užití. Toto nařízení vstoupilo v platnost dne 27. srpna 2009. V českém právním řádu je Nařízení zakotveno zákonem č. 594/2004 Sb. v aktuálním znění, jímž se provádí režim Evropských společenství pro kontrolu vývozu, přepravy, zprostředkování a tranzitu zboží dvojího užití.

2.1.1 Geneze regulace zahraničního obchodu se zbožím dvojího užití v Evropské unii

Úprava regulace zahraničního obchodu se zbožím dvojího užití nepatří mezi oblasti, které by byly dlouhodobě v rámci Evropských společenství regulovány. Potřeba společného postupu vyvstala na konci 80. let 20. století v souvislosti s přijetím Jednotného evropského aktu (v platnost vstoupil dne 1. července 1987), který představoval zásadní revizi Římských smluv a jehož účelem bylo vytvoření jednotného evropského vnitřního trhu (oficiálně byl ustanoven k 1. lednu 1993). V rámci jednotného vnitřního trhu došlo ke garanci čtyř základních svobod – volného pohybu zboží, služeb, osob a kapitálu. Zaručení volného pohybu civilního zboží (vojenský materiál není do volného pohybu zboží začleněn) se týká i velké většiny zboží dvojího užití.⁵ Vzhledem k neexistenci bariér jeho pohybu v rámci jednotného trhu bylo nezbytné, aby byl dojednáán společný postup při regulaci zahraničního obchodu se zbožím dvojího užití.

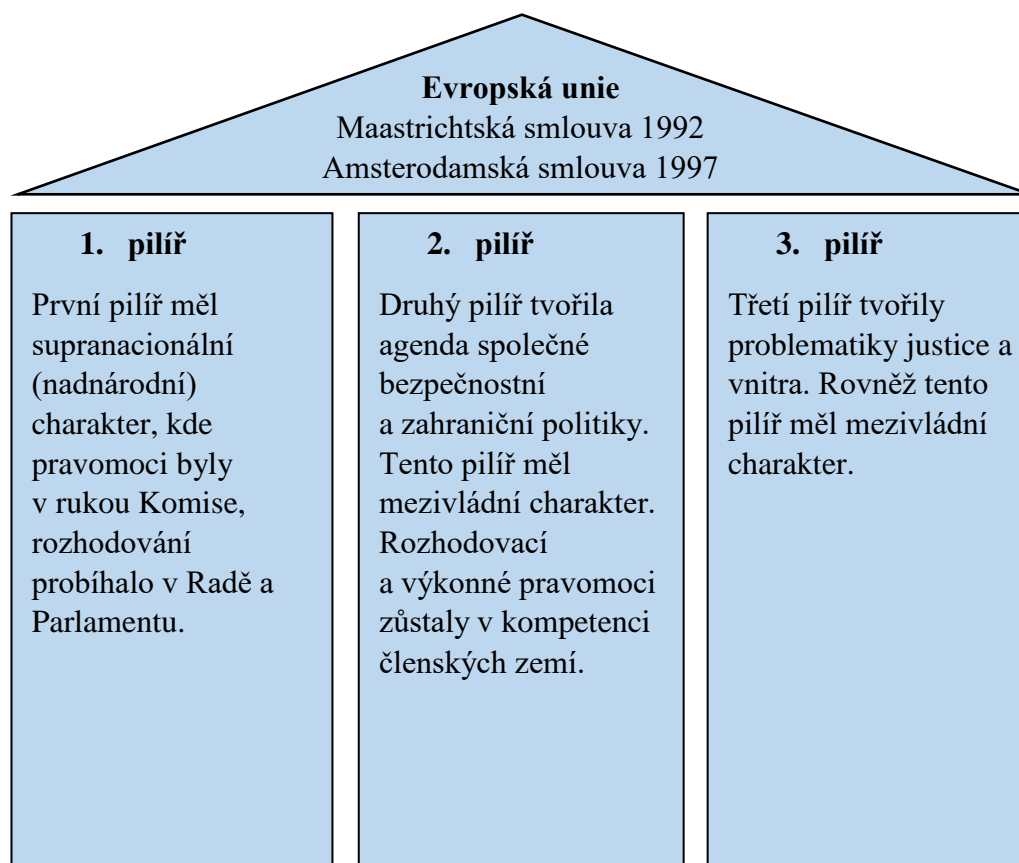
Při zahraničním obchodu se zbožím dvojího užití zůstává odpovědnost za jeho povolování na národních autoritách. Vzhledem k principům jednotného vnitřního trhu bylo ale nezbytné, aby jednotlivé národní autority vzájemně respektovaly svá rozhodnutí.

⁵ V případě zboží uvedeného v Příloze IV Nařízení Rady (ES) č. 428/2009 je vyžadováno povolení pro jeho přepravu i uvnitř EU.

Členský stát v zásadě nemůže ani zastavit zásilku, která prochází jeho územím na cestě do třetí země, pokud jiný členský stát povolil její vývoz.⁶ Tento princip platí až do současnosti.

Na počátku 90. let 20. století proběhly zásadní jednání mezi členskými státy EU týkající se regulace zahraničního obchodu se zbožím dvojího užití. Zásadní otázku představoval fakt, že by měl být systém nastaven takovým způsobem, aby s odvoláním na bezpečnostní zájmy nebyly jednotlivými zeměmi uměle vytvářeny bariéry volnému pohybu zboží v rámci jednotného trhu. V této době byla v platnosti tzv. chrámová struktura EU – viz obr. 1 – založená na Maastrichtské smlouvě o EU, která zůstala v platnosti až do podpisu Lisabonské smlouvy v roce 2007.

Obr. 1: Chrámová struktura EU

Zdroj: TOMŠÍK Karel, Evropská integrace a enviromentální ekonomika, 2016, str. 28, zpracování vlastní

⁶ WETTER Anna, Enforcing European union law on exports of dual-use goods, 2009, str. 45

Spory mezi členskými zeměmi se týkaly zejména zařazení problematiky regulace zahraničního obchodu se zbožím dvojího užití pod první nebo druhý pilíř, tj. zdali ji zahrnou pod komunitární právo nebo ji ponechají v kompetenci členských států. Jednání mezi členskými státy trvala do roku 1993, kdy bylo zvoleno kompromisní řešení. Společná pravidla pro export zboží dvojího užití a postupy při jeho povolování byly zakotveny v prvním pilíři v rámci komunitárního práva. Seznam kontrolovaných položek byl ale přijímán v rámci společné bezpečnostní a zahraniční politiky, jeho utváření a schvalování tedy náleželo do druhého, tedy mezivládního pilíře.

Tento dvojkolejný systém byl od počátku považován za provizorní řešení, které muselo být vzhledem k počátku fungování jednotného vnitřního trhu nalezeno. S ohledem na společné postupy při povolování zahraničního obchodu se zbožím dvojího užití ale již tehdy došlo k eliminaci (nebo alespoň podstatnému omezení) možnosti, že zahraniční subjekty, které zamýšlejí zneužít zboží dvojího užití k produkci zbraní (zejména zbraní hromadného ničení), se ho budou pokoušet opatřit v té zemi EU, kde jsou kontrolní procedury při jeho vývozu nejslabší. Naopak zásadní problém spočíval v tom, že přestože byly nastaveny jednotné postupy při povolování zahraničního obchodu se zbožím dvojího užití, členské země si zachovávaly značnou autonomii v naplňování své exportní politiky, která se těchto položek týkala. Při současné platnosti principu vzájemného uznávání povolení k vývozu způsobovala tato situace rozpory mezi členskými zeměmi EU.

V roce 1999 se členské státy dohodly na změně dosavadního provizorního systému a přesunutí celé problematiky povolování zahraničního obchodu se zbožím dvojího užití do prvního pilíře. Toto rozhodnutí bylo podpořeno i několika výroky Evropského soudního dvora, který řešil konkrétní spory týkající se povolení vývozu zboží dvojího užití. Dle jeho stanoviska spadá předmětná problematika do působnosti společenství a současný systém, kdy je legislativa rozdělena mezi první a druhý pilíř porušuje právo společenství.⁷ V roce 2000 vstoupila v platnost nová úprava, která v jednom právním předpisu (Nařízení Rady (ES) č. 1334/2000) zahrnuje jak postupy při kontrole vývozu zboží dvojího užití, tak i seznam, který stanovuje, jaké položky do této kategorie spadají. Tento předpis byl v roce 2009 nahrazen Nařízením Rady (ES) č. 428/2009, které také pokrývá obě složky –

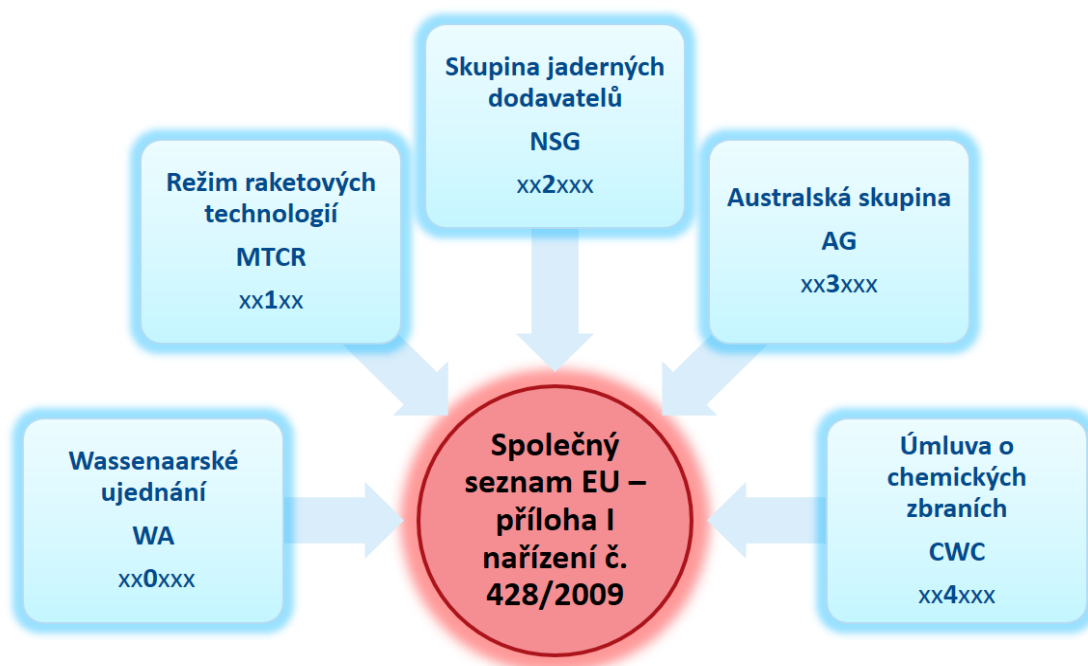
⁷ WETTER Anna, Enforcing European union law on exports of dual-use goods, 2009, str. 45

tedy postupy i seznam zboží dvojího užití. Přijetí nové úpravy souviselo i s rozsáhlejší úpravou legislativy, která v rámci EU probíhala po přijetí Lisabonské smlouvy.

2.1.2 Evropská právní úprava

Nařízení Rady (ES) č. 428/2009 vymezuje, že režim Společenství se týká kontroly vývozu, přepravy, zprostředkování a tranzitu zboží dvojího užití do třetích zemí a v některých případech i v rámci EU.

Obr. 2: Seznam kontrolovaného zboží

Zdroj: ONDŘEJČÍKOVÁ, Zora. *Prezentace přednesená v rámci semináře vedeného MPO dne 29. 11. 2016: Kontrola exportu zboží dvojího použití – Seznam zboží dvojího použití a identifikace zboží dvojího použití* [online]. [cit. 2017-10-11]. Dostupné z: http://publiccontent.sinpro.cz/PublicFiles/2016/11/30/05_Semin%C3%A1%C5%99%20161129%20-%20seznam%20polo%C5%BEek%202016.103131957.pdf

Přesné vymezení zboží dvojího užití, jehož export do třetích zemí podléhá povolení, je uvedeno v Příloze I Nařízení Rady (ES) č. 428/2009, která obsahuje taxativní výčet zboží, včetně jeho technické specifikace, jež je pod tento pojem zahrnováno. Výčet tohoto zboží vychází zejména z Mezinárodních kontrolních režimů a úmluv – viz obr. 2, které věnují pozornost jednotlivým segmentům zboží, které může být využito, kromě svého primárního/deklarovaného účelu, také ke zbrojní výrobě. Tato zbrojní výroba by mohla zahrnovat jak zbraně hromadného ničení a prostředky jejich dopravy, tak i zbraně konvenční.

Seznam kontrolovaného zboží vychází z údajů mezinárodních kontrolních režimů. Ačkoliv ne všechny členské státy EU jsou členy těchto režimů, seznam zboží dvojího užití akceptují.

V přesně vymezených případech dochází i ke kontrole zboží dvojího užití, které je přepravováno pouze v rámci EU. Toto zboží je uvedeno v Příloze IV Nařízení Rady (ES) č. 428/2009⁸ a obsahuje převážně sofistikované technologie přímo využitelné při produkci zbraní hromadného ničení, prostředků jejich dopravy a další velice citlivé technologie.

Zboží dvojího užití je rozděleno do deseti základních kategorií:

- Kategorie 0* *Jaderné materiály, zařízení a příslušenství*
- Kategorie 1* *Zvláštní materiály a související příslušenství*
- Kategorie 2* *Zpracování materiálů*
- Kategorie 3* *Elektronika*
- Kategorie 4* *Počítače*
- Kategorie 5* *Telekomunikace a „bezpečnost informací“*
- Kategorie 6* *Snímače a lasery*
- Kategorie 7* *Navigace a letecká elektronika*
- Kategorie 8* *Námořní technika*
- Kategorie 9* *Letecká technika a pohonné systémy*⁹

⁸ Příloha IV přebírá část Přílohy I Nařízení Rady (ES) č. 428/2009, jedná se např. o stealth technologie, naváděcí systémy řízených střel, kryptoanalytické prostředky atp.

⁹ Příloha I Nařízení Rady (ES) č. 428/2009

Kromě produktů uvedených v Příloze I Nařízení Rady (ES) č. 428/2009 se může režim povolování obchodu se zbožím dvojího užití týkat i dalších produktů. Jedná se o případy, kdy byl vývozce *informován příslušnými orgány členského státu, ve kterém je usazen, že dotyčné zboží je nebo by mohlo být celé nebo z části určeno k užití ve spojení s vývojem chemických, biologických nebo jaderných zbraní nebo jiných jaderných výbušných zařízení, jejich výrobou, nakládáním s nimi, jejich provozem, údržbou, skladováním, zjišťováním, identifikací nebo rozšiřováním nebo s vývojem, výrobou, údržbou nebo skladováním raketových systémů schopných takové zbraně nést.*¹⁰ Výše uvedená úprava poskytuje příslušným národním orgánům efektivní nástroj, jak operativně rozšířit seznam kontrolovaných položek o další produkt. Tento nástroj lze například využít, pokud v důsledku technologického pokroku dojde k vyvinutí nového výrobního postupu výroby zbraní hromadného ničení, při němž jsou využity nástroje, jež byly dosud používány pouze v rámci civilní produkce.

Ve velice specifických případech je možné využít ustanovení článku 4 Nařízení Rady (ES) č. 428/2009 k uplatnění tzv. „catch all“ opatření. V takovém případě nedochází k diverzifikaci zboží, ale veškeré položky, které exportéři zamýšlejí vyvézt do určité destinace nebo určitému konečnému uživateli podléhají schválení příslušného státního orgánu. Česká republika uplatňuje opatření týkající se povolování velkého množství druhů zboží např. na exporty směřující do Korejské lidové demokratické republiky, Íránské islámské republiky a Syrské arabské republiky.¹¹

Nařízení Rady (ES) č. 428/2009 stanovuje minimální požadavky, které musí v rámci procesu povolování exportu vývozce poskytnout příslušnému státnímu orgánu. Při řízení tedy musí exportér předložit doklady obsahující údaje umožňující:

- řádnou identifikaci zboží (řádné označení);
- stanovení množství zboží;
- jasně identifikovat vývozce a dovozce;
- stanovit konečné užití a konečného uživatele zboží.

¹⁰ Článek 4 Nařízení Rady (ES) č. 428/2009

¹¹ *Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR: LS MPO [online]. [cit. 2017-10-23]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/zahranicni-obchod/licencni-sprava/mezinarodni-kontrolni-rezimy-zbozi-dvojihou-pouziti/sankce-a-zvlastni-opatreni-iran--syrie--kldr--168740/>*

Obr. 3: Vzor certifikátu finálního uživatele

END-USE DECLARATION (dual-use goods ☐ *) consignee/ ☐ *) end-user undertaking)	
1. _____ <i>(Specification of the goods)</i>	
2. _____ <i>(Quantity)</i>	3. _____ <i>(Value)</i>
4. _____ <i>(Intended purpose(s) of utilization)</i>	
We declare that the above mentioned goods supplied by	
5. _____ <i>(full name and address of supplier in the Czech Republic)</i>	
to	
6. _____ <i>(full name and address of consignee/end-user*)</i>	
☐ *) a) are for our own use:	

<i>(full name and address of the specific location/factory where the goods will be used)</i>	
☐ *) b) are intended for stock to be held against future orders and will not be sold for export or otherwise transferred from the country where we are based	
☐ *) c) will be delivered to the third person/company <i>(full name and address):</i>	

Sale and further delivery under 6 b) and 6 c) is possible on condition that this third person/company, as a new end-user accepts the commitments from this declaration as binding for itself and, providing that this third person/company is known to be trustworthy and reliable in the observance of such commitments.	
We certify that the goods above will be used only for the purposes declared in section 4 above and won't be used for military purposes or any purpose connected with chemical, biological or nuclear weapons or missiles capable of delivering such weapons, nor they will be re-exported or otherwise resold or transferred if it is known or suspected that they are intended or likely to be used for such purposes or terrorism – related activity.	
We agree with prospective inspections of above mentioned goods in the place of location of the goods at any time. Upon request we will provide access for the persons mandated by the MIT of the Czech Republic to the location/factory where the goods are deployed and provide assistance for the adequate control of supplied goods.	
Re-export, resale and further transfer of the goods without the agreement of the MIT of the Czech Republic is excluded.	

<i>(Name, post, telephone and e-mail contact of the authorized official)</i>	
_____	_____
<i>(Place and date)</i>	<i>(Signature and stamp)</i>
*) Mark the appropriate option(s): ☒ (by double click) and for 6 b) and 6 c) annex list of each end-user, including its name and full address. Each continuation sheet must carry the exporter's reference, and must be signed and dated by the same person who signs this declaration.	

Zdroj: Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR: *Formuláře žádosti o povolení a doporučené vzory prohlášení konečného uživatele* [online]. [cit. 2017-10-30]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/zahranicni-obchod/licencni-sprava/mezinarodni-kontrolni-rezimy-zbozi-dvojoho-pouziti/formulare-zadosti-o-povoleni-a-doporucene-vzory-prohlaseni-konecneho-uzivatele--10320/>

K řádné identifikaci konečného uživatele a konečného užití zboží vyžaduje příslušný státní orgán ve většině případů tzv. certifikát finálního uživatele (End User Certificate) – viz obr. 3, kde dotčená firma prohlásí, že je konečným uživatelem exportovaného zboží. Velice často si také příslušná státní autorita v rámci povolení vývozu stanoví podmínku, že konečný uživatel musí na místě strpět kontrolu vyslanou touto autoritou, která prověří, zda je příslušné zboží užíváno u konečného uživatele k účelům, které uvedl. Takovéto kontroly jsou samozřejmě možné např. u strojírenského zboží, a ne u chemikálií, které se využívají v laboratořích.

Příslušné státní orgány členských států EU mají povinnost údaje z licenčních řízení archivovat a dle potřeby je mezi sebou sdílet. V případě, že se jedná o vývoz zboží dvojího užití, do kterého jsou zapojeny společnosti z více zemí EU, může docházet ke vzájemné konzultaci mezi příslušnými licenčními orgány.¹² Dále je nezbytné poskytovat informace týkající se zamítnutých žádostí. Zde dochází ke sdílení informací o zamítnutém konečném uživateli, příp. zahraničním zprostředkovateli. Cílem těchto procedur je dosažení co nejjednoduššího přístupu k povolení vývozu zboží dvojího užití z EU a k zamezení ohrožení zájmů jedné země tím, že jiná země udělí povolení k vývozu zdánlivě bezproblémového zboží.

Existují čtyři základní varianty povolení k vývozu zboží dvojího užití:

- 1) individuální vývozní povolení;
- 2) souhrnné vývozní povolení;
- 3) všeobecné vývozní povolení Společenství;
- 4) národní všeobecné vývozní povolení.¹³

Individuální vývozní povolení – toto povolení je příslušnými orgány členských států vydáváno nejčastěji – je vydáváno jednomu vývozci, který hodlá vyvézt jeden nebo více druhů zboží dvojího užití konečnému uživateli v třetí zemi.

¹² Příkladem je vývoz zboží, které je vyrobeno/zkompletováno z jednotlivých subdodávek z více členských zemí.

Dále se může jednat o situaci, kdy LS MPO pojme podezření, že zboží je přes Českou republiku pouze účelově přeprodáváno.

¹³ Článek 2 Nařízení Rady (ES) č. 428/2009

Souhrnné vývozní povolení – toto povolení vydávají příslušné orgány členských států jednomu vývozci k vývozu konkrétního typu nebo kategorie zboží dvojího užití jednomu nebo více konečným uživatelům, kteří se nacházejí v jedné nebo několika třetích zemích. Koneční uživatelé i třetí země jsou specifikováni ve vydaném souhrnném povolení.

Přímo v Příloze II Nařízení Rady (ES) č. 428/2009 je uvedeno pět **všeobecných vývozních povolení Společenství**. Tato povolení mohou využít vývozci z celé EU, pokud splňují podmínky uvedené ve výše zmíněné příloze. Jedná se zejména o případy, kdy hodlají vyvážet své produkty do konkrétně uvedených zemí pro výstavní účely (následně se vrátí do země původu), příp. dovážejí stroje do EU za účelem jejich servisu a následně je opět vyvezou. Předtím, než vývozce využije některého ze všeobecných vývozních povolení, musí se registrovat u příslušného státního orgánu. Všeobecná vývozní povolení Společenství jsou následující:

- Všeobecné vývozní povolení Unie č. EU001 – vývozy zboží do Austrálie, Kanady, Japonska, Norska, na Nový Zéland, do Švýcarska včetně Lichtenštejnska, do Spojených států amerických;
- Všeobecné vývozní povolení Unie č. EU002 – povolení pro vývozy určitého zboží dvojího užití do určitých míst určení;
- Všeobecné vývozní povolení Unie č. EU003 – vývozy po opravě/výměně zboží;
- Všeobecné vývozní povolení Unie č. EU004 – dočasné vývozy zboží na výstavu nebo veletrh;
- Všeobecné vývozní povolení Unie č. EU005 – vývozy telekomunikačních prostředků;
- Všeobecné vývozní povolení Unie č. EU006 – vývozy chemických látek.¹⁴

Národní všeobecné vývozní povolení – toto povolení je analogické všeobecnému vývoznímu povolení Společenství. V České republice dosud žádné národní všeobecné vývozní povolení vydané nebylo.

¹⁴ *Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR: LS MPO [online]. [cit. 2017-11-20]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/zahranicni-obchod/licencni-sprava/mezinarodni-kontrolni-rezimy-zbozi-dvojeho-pouziti/zakladni-informace-oddeleni-mezinarodnich-kontrolnich-rezimu--10749/>*

Uzákonění vlastního procesu vydávání povolení k vývozu zboží dvojího užití je v kompetenci každého členského státu EU, který má povinnost promítnout Nařízení Rady (ES) č. 428/2009 do svého právního řádu. V rámci národní legislativy si každá země ustanoví státní orgán odpovědný za tuto problematiku. Nad rámec požadavků EU si každá země může stanovit další dodatečné podmínky, které musí exportéři splňovat a které nesmí být v rozporu s Nařízením Rady (ES) č. 428/2009.

2.1.3 Úprava v českém právním státu

V rámci české legislativy upravuje problematiku povolování vývozu zboží dvojího užití primárně zákon č. 594/2004 Sb., jímž se provádí režim Evropských společenství pro kontrolu vývozu zboží a technologií dvojího užití v platném znění. Příslušným státním orgánem dle Nařízení Rady (ES) č. 428/2009 stanovuje zákon č. 594/2004 Sb. Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR. V rámci ministerstva je příslušná k výkonu státní správy v této oblasti Licenční správa Ministerstva průmyslu a obchodu ČR, která má postavení jednoho z odborů ministerstva. Samotný proces řízení o vydání povolení k obchodu se zbožím dvojího užití (dále jen licenční proces) je správním procesem, který se řídí zákonem č. 500/2004 Sb., Správní řád. Z podzákoných norem se v případě obchodů se zbožím dvojího užití postupuje dle Nařízení vlády č. 344/2010 Sb., o stanovení formulářů žádosti o individuální a souhrnné vývozní povolení, žádosti o povolení k poskytnutí zprostředkovatelských služeb a žádosti o mezinárodní dovozní certifikát pro zboží a technologie dvojího užití.

V rámci povolování vývozu zboží dvojího užití vychází Česká republika primárně ze závazků, které vyplývají z členství v EU a z mezinárodních závazků, zejména z členství v Mezinárodních kontrolních režimech. Nad rámec těchto závazků LS MPO stanovila např. kategorie obráběcích strojů, jejichž vývoz do určitých zemí podléhá vždy povolovacímu procesu. O tomto kroku byly vyrozuměni známí vývozci těchto strojů. Při projednávání jednotlivých žádostí o povolení k vývozu musí LS MPO brát samozřejmě ohled také na zahraničně-politické a bezpečnostní zájmy nejen EU, ale i České republiky.

V případě, že exportér žádá o povolení k vývozu zboží dvojího užití, které spadá do jaderné oblasti, musí kromě povolení od LS MPO požádat, v souladu s ustanoveními zákona č. 263/2016 Sb., atomový zákon, o souhlas s vývozem rovněž Státní úřad pro

jadernou bezpečnost. SÚJB exportér předloží obdobné dokumenty jako LS MPO. Cílem řízení probíhajícím na SÚJB je zajistit, aby vyvážené zboží dvojího užití bylo využito pouze pro mírové účely a nebylo zneužito při vojenském výzkumu nebo produkci jaderných zbraní. Přesnou specifikaci zboží dvojího užití, jehož vývoz podléhá schválení SÚJB a přehled dokumentů, které musí vývozce předložit, obsahuje vyhláška SÚJB č. 376/2016 Sb., o položkách dvojího použití v jaderné oblasti.

LS MPO a SÚJB kromě samotného povolování vývozů zboží dvojího užití také uchovávají údaje o jednotlivých řízeních o povolení vývozů, uskutečněných vývozech a subjektech, které jsou s těmito transakcemi spojeny.

Zákon č. 594/2004 Sb. rovněž stanoví sankce za přestupky, jichž se právnické nebo fyzické osoby mohou při obchodování se zbožím dvojího užití dopustit. Zejména se jedná o poskytnutí nepravdivých nebo neúplných informací LS MPO. Sankce může dle závažnosti dosáhnout částky až 20.000.000,- Kč. Pokud se vývozce dopustí přestupku, LS MPO mu, dle jeho závažnosti, v následujících 2 nebo 3 letech nevydá žádné další povolení k exportu zboží dvojího užití. Tato sankce je pro podnikatelské subjekty obchodující s daným zbožím velice citelná. V případě vážných pochybení, zejména uskutečnění vývozu zboží dvojího užití bez povolení, se jedná o trestné činy dle zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

Stěžejním kontrolním orgánem v České republice je v případě vývozů zboží dvojího užití do třetích zemí Generální ředitelství cel (GŘC), které úzce spolupracuje s dalšími orgány státní správy. GŘC, kromě samotné kontrolní činnosti, vede také evidenci uskutečněných vývozů zboží dvojího užití, které podléhají celnímu řízení.

2.1.4 Mezinárodní kontrolní režimy

Mezinárodní kontrolní režimy tvoří klíčový prvek mezinárodního bezpečnostního systému, jehož cílem je zamezit, aby se určité technologie dostaly do některých států, případně do rukou nestátních organizací. Na jejich půdě dochází nejen k přípravě seznamů kontrolovaných položek, ale i ke sdílení informací o rizikových subjektech a transakcích mezi členskými státy.

Mezi Mezinárodní kontrolní režimy patří pět mezinárodních seskupení, které sdružují cca čtyřicet států celého světa. Jedná se o:

1. Zanggerův výbor – zaměřeno proti šíření jaderných zbraní;
2. Skupina jaderných dodavatelů – zaměřeno proti šíření jaderných zbraní;
3. Australská skupina – zaměřeno proti šíření chemických a biologických zbraní;
4. Režim kontroly raketových technologií – zaměřeno proti šíření řízených střel, raketových nosičů a bezpilotních prostředků;
5. Wassenaarské ujednání – zaměřeno proti hromadění konvenčních zbraní.

Česká republika je aktivním členem všech pěti kontrolních režimů.

Hlavním cílem mezinárodních kontrolních režimů je eliminace bezpečnostních rizik v následujících oblastech:

- možné šíření zbraní hromadného ničení a technologií pro jejich produkci;
- nadměrné hromadění konvenčních zbraní v jednotlivých zemích a regionech;
- zneužití zbraní (včetně zbraní hromadného ničení) pro teroristické účely.¹⁵

Činnost mezinárodních kontrolních uskupení je zaměřena na vytvoření přísných pravidel týkajících vývozu kontrolovaného zboží. Tato pravidla odpovídají společným zásadám a procedurálním postupům a musejí být zapracována do právních předpisů členských zemí. V rámci režimů jsou také připravovány a odsouhlasovány seznamy technologií, jež jsou kontrolovány. Zároveň si členské země vyměňují prostřednictvím těchto institucí informace o problematických vývozech.

¹⁵ Ministerstvo zahraničních věcí ČR: *Mezinárodní kontrolní režimy* [online]. [cit. 2017-10-30]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/bezpecnostni_politika/kontrola_exportu_zbrani/mezinarodni_spoluprace/mezinarodni_kontrolni_rezimy_obecna.html

2.1.4.1 Zanggerův výbor

Zanggerův výbor (Zangerr Committee) je nesmluvní ujednání, které bylo zřízeno poté, co vstoupila v platnost Smlouva o nešíření jaderných zbraní – rok 1970. Hlavním cílem tohoto výboru je sladění vývozní politiky v jaderné oblasti a mírové využití jaderného materiálu a zařízení. Vývozy jaderných zbraní musí být v souladu se zárukami Mezinárodní agentury pro atomovou energii.

Prvním předsedou byl prof. Claude Zangger, po němž je celý výbor pojmenován. V současné době má Zengerrův výbor 39 členů¹⁶ a Evropská unie má status pozorovatele.

Z Mezinárodních kontrolních režimů je Zanggerův výbor jediným, který je přímo navázán na mezinárodní smlouvu. Z důvodu navázání na Smlouvu o nešíření jaderných zbraní je také akceptován i mnoha rozvojovými zeměmi.

2.1.4.2 Skupina jaderných dodavatelů

Skupina jaderných dodavatelů (Nuclear Suppliers Group) je nesmluvní ujednání dodavatelských zemí jaderných technologií, které se snaží zabránit jejich šíření díky kontrole vývozu materiálů, zařízení a technologií, které mohou být využity k výrobě jaderných zbraní. Vznikla v roce 1974 jako reakce na jaderný výbuch, který provedla Indie, jako stát do této doby nevlastnící jaderné zbraně. Test indické jaderné zbraně bez nejmenší pochybnosti potvrdil skutečnost, že jaderné technologie obchodovatelné za mírovými účely mohou být zneužity v rámci zbrojní produkce.

¹⁶ Argentina, Austrálie, Belgie, Bělorusko, Bulharsko, Česká republika, Čína, Dánsko, Finsko, Francie, Chorvatsko, Irsko, Itálie, Japonsko, Jihoafrická republika, Kanada, Kazachstán, Korejská republika, Lucembursko, Maďarsko, Německo, Nizozemí, Norsko, Nový Zéland, Polsko, Portugalsko, Rakousko, Rumunsko, Rusko, Řecko, Slovensko, Slovinsko, Španělsko, Švédsko, Švýcarsko, Turecko, Ukrajina, USA a Velká Británie.

V současné době má skupina jaderných dodavatelů 48 členů¹⁷, Evropská unie a předseda Zanggerova výboru mají status pozorovatele.

2.1.4.3 *Australská skupina*

Australská skupina (The Australia Group) je neformální skupina zemí, jejíž cílem je nastavení režimu kontrol při exportech chemických látek, které by mohly být zneužity k výrobě chemických zbraní. Později byl tento kontrolní režim rozšířen i na biologické zbraně a chemické a biologické zařízení a technologie. Vznik skupiny je spjat se situací v roce 1984, kdy bylo vyšetřovacím týmem Spojených národů zjištěno, že Irák použil v iránsko-irácké válce chemické zbraně.

Skupina má aktuálně 42 členů včetně Evropské komise.¹⁸ Název skupiny je odvozen od iniciativy Austrálie, které se o vytvoření skupiny zasadila.

2.1.4.4 *Režim kontroly raketových technologií*

Režim kontroly raketových technologií (Missile Technology Control Regime) je dobrovolné neformální ujednání mezi státy, které se snaží o omezení šíření raket, raketových technologií a bezpilotních vzdušných prostředků. Tento režim byl založen v roce 1987 zeměmi skupiny G7 – Kanada, Francie, Německo, Itálie, Japonsko, Velká Británie

¹⁷ Argentina, Austrálie, Belgie, Bělorusko, Brazílie, Bulharsko, Česká republika, Čína, Dánsko, Estonsko, Finsko, Francie, Chorvatsko, Irsko, Island, Itálie, Japonsko, Jihoafrická republika, Kanada, Kazachstán, Korejská republika, Kypr, Lotyšsko, Litva, Lucembursko, Maďarsko, Malta, Mexiko, Německo, Nizozemí, Norsko, Nový Zéland, Polsko, Portugalsko, Rakousko, Rumunsko, Rusko, Řecko, Slovensko, Slovinsko, Srbsko, Španělsko, Švédsko, Švýcarsko, Turecko, Ukrajina, USA a Velká Británie.

¹⁸ Argentina, Austrálie, Belgie, Bulharsko, Česká republika, Dánsko, Estonsko, EU, Finsko, Francie, Chorvatsko, Irsko, Island, Itálie, Japonsko, Kanada, Korejská republika, Kypr, Lotyšsko, Litva, Lucembursko, Maďarsko, Malta, Mexiko, Německo, Nizozemí, Norsko, Nový Zéland, Polsko, Portugalsko, Rakousko, Rumunsko, Řecko, Slovensko, Španělsko, Švédsko, Švýcarsko, Ukrajina, USA a Velká Británie.

a USA. Další země se k režimu kontroly raketových technologií postupně přidávaly a v současné době má režim, kromě 7 zakládajících členů, dalších 28 členů.¹⁹

Režim kontroly raketových technologií nepokrývá veškeré technologie týkající se produkce raket a bezpilotních prostředků, ale věnuje se pouze určitému segmentu, který je technicky vymezený. V případě balistických střel se zaměřuje pouze na systémy s doletem nad 300 km, které jsou schopné pojmout užitečný náklad přesahující hmotnost 500 kg. Obdobná omezení se týkají i bezpilotních prostředků zahrnovaných pod Režim kontroly raketových technologií.

Tento mezinárodní kontrolní režim se přímo nevěnuje šíření kompletních zbraní hromadného ničení, ale pouze prostředky pro jejich dopravu. Při jisté míře zjednodušení lze uvést, že pokrývá oblast obchodu s technologiemi pro stavbu raket, ale nezabývá se raketami osazenými bojovými hlavicemi – tedy kompletními zbraněmi.

2.1.4.5 Wassenaarské ujednání

Wassenaarské ujednání o vývozních kontrolách konvenčních zbraní a technologií dvojího užití (The Wassenaar Arrangement on Export Controls for Conventional Arms and Dual-Use Goods and Technologies) je multilaterální dohoda zabývající se kontrolou vývozu konvenčních zbraní a zboží a technologií dvojího užití. Hlavní činností Wassenaarského ujednání je především mezinárodní výměna informací o trendech v obchodu se zbraněmi, o bezpečnostní situaci v daných regionech, případně o nákupech, projektech či firmách vzbuzujících podezření z nelegálních aktivit.

Wassenaarské ujednání je faktickým nástupcem koordinačního výboru pro mnohostranné kontroly vývozu z období studené války a bylo založeno v roce 1996. Nyní má Wassenaarské ujednání 41 členů²⁰, kteří musí být výrobcem nebo vývozcem zbraní

¹⁹ Argentina, Austrálie, Belgie, Brazílie, Bulharsko, Česká republika, Dánsko, Finsko, Indie, Irsko, Island, Jihoafrická republika, Korejská republika, Lucembursko, Maďarsko, Nizozemí, Norsko, Nový Zéland, Polsko, Portugalsko, Rakousko, Rusko, Řecko, Španělsko, Švédsko, Švýcarsko, Turecko, Ukrajina.

²⁰ Argentina, Austrálie, Belgie, Bulharsko, Česká republika, Dánsko, Estonsko, Finsko, Francie, Chorvatsko, Irsko, Island, Itálie, Japonsko, Kanada, Korejská republika, Kypr, Lotyšsko, Litva, Lucembursko, Maďarsko, Malta, Mexiko, Německo, Nizozemí, Norsko, Nový Zéland, Polsko, Portugalsko, Rakousko, Rumunsko, Rusko, Řecko, Slovensko, Slovinsko, Španělsko, Švédsko, Švýcarsko, Turecko, Ukrajina, USA a Velká Británie.

či citlivých průmyslových zařízení, musí dodržovat politiku nešíření jaderných zbraní a musí zajišťovat efektivní kontrolu vývozu.

2.2 Licenční proces

Exportér zamýšlející vyvézt zboží, které by mohlo spadat do kategorie zboží dvojího užití, má povinnost ověřit v příslušných seznamech, zda toto zboží odpovídá zde uvedené specifikaci, či nikoliv. V případě, že se dotčené zboží na seznamech nalézá, musí zažádat o povolení zboží vyvézt nebo v konkrétních případech může využít všeobecné vývozní povolení Společenství. Pokud vývozce není schopen sám rozhodnout, zda musí o povolení vyvézt konkrétní zboží žádat, může se obrátit na LS MPO s žádostí o posouzení potřeby žádosti o povolení.

V případě, že zboží splňuje podmínky pro vývoz dle všeobecného vývozního povolení Společenství, musí se exportér registrovat před prvním vývozem u LS MPO – viz obr. 4 a následně ji informovat o probíhajících kontraktech.

Obr. 4: Vzor registrace k využití všeobecného vývozního povolení Společenství

Registrace k využívání všeobecného vývozního povolení Společenství (doporučený text dopisu)	
<i>Hlavičkový papír firmy</i>	
Ministerstvo průmyslu a obchodu Licenční správa Na Františku 32 Praha 1 110 15	
V [] , dne [] Č.j.: []	
Věc: <u>Registrace</u>	
S odvoláním na nařízení Rady (ES) č. 428/2009, kterým se zavádí režim Společenství pro kontrolu vývozu, přepravy, zprostředkování a tranzitu zboží dvojího užití, a na zákon č. 594/2004 Sb., jímž se provádí režim Evropských společenství pro kontrolu vývozu zboží a technologií dvojího užití žádáme o zaregistrování naší firmy k využívání všeobecného vývozního povolení Společenství č. EU 001.	
Název firmy: <u> </u> *)	
Sídlo firmy: <u> </u> *)	
IČO: <u> </u> *)	
Jméno: Funkce (statutární zástupce)	Podpis a razítko:
Příloha: <u>Kopie výpisu z obchodního rejstříku</u>	

*) Údaje musí být shodné s údaji ve výpisu z obchodního rejstříku nebo živnostenského oprávnění.

Zdroj: Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR: Vzor registrace k využití všeobecného vývozního povolení Společenství [online]. [cit. 2017-10-20]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/assets/dokumenty/26801/50051/580935/priloha006.doc>

Pokud všeobecné vývozní povolení Společenství využít nelze, je exportér povinen požádat o povolení individuální nebo souhrnné (formulář Žádosti o individuální vývozní povolení a souhrnné vývozní povolení zboží dvojího použití – viz Příloha 1), v těchto případech je proces podání žádosti a jejího zpracování obdobný. Celý proces probíhá podle správního řádu a LS MPO má tudíž 30 dní na vydání rozhodnutí. V odůvodněných případech je možné tuto lhůtu prodloužit na 60 dní. Ve složitějších případech má exportér možnost požádat LS MPO o předběžné posouzení možnosti vydání povolení.²¹ Tuto možnost často využívají exportéři, v jejichž výrobním portfoliu tvoří zboží dvojího užití pouze marginální část anebo noví producenti zboží dvojího užití i k tomu, aby zjistili, zda jimi vyvážené zboží skutečně spadá do kategorie zboží dvojího užití.

Žádost o vývozní povolení musí být doložena:

- *obchodním dokladem (kupní smlouva nebo její návrh mezi vývozcem a zahraničním smluvním partnerem) s přesnou specifikací kontrolovaného zboží včetně uvedení jeho množství;*
- *prohlášením zahraničního konečného uživatele (v originálu na hlavičkovém papíru), že zboží nebude používáno k výrobě nebo vývoji zbraní hromadného ničení, že bude používáno pouze k uvedenému účelu a nebude bez souhlasu země vývozce reexportováno, popř. originálem dovozního certifikátu příslušného orgánu státu dovozu (doporučené znění viz též webová stránka MPO);*
- *originálem nebo úředně ověřenou fotokopii výpisu z obchodního rejstříku vývozce ne staršího než tři měsíce;*
- *v případě vývozu kontrolovaného zboží v jaderné oblasti kopií povolení Státního úřadu pro jadernou bezpečnost;*
- *prohlášením o dalších skutečnostech, pokud by mohly mít význam pro výsledek řízení (např. v případě žádosti o souhrnné vývozní povolení schopnost dodržovat režim kontroly vývozu, zejména ověřovat konečné použití vyváženého zboží);*

²¹ Dle výroční zprávy za rok 2016 vydala Licenční správa MPO 38 stanovisek k žádostem vývozců o předběžné prověření možnosti vydání povolení nebo k posouzení potřeby žádat o povolení.

- *na žádost ministerstva dalšími doklady a informacemi umožňujícími řádné posouzení případu.*²²

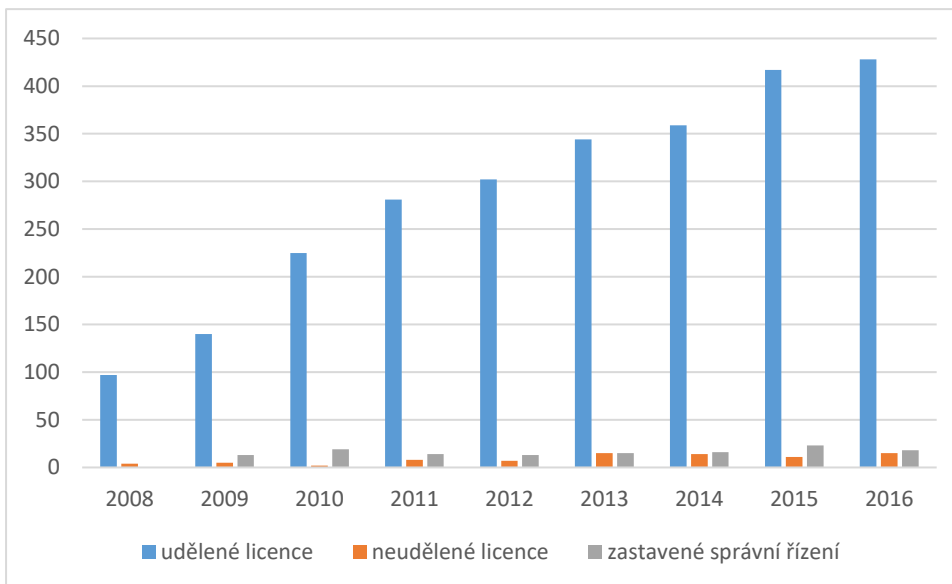
Po doručení příslušných podkladů zahajuje LS MPO správní řízení, které vede k vydání povolení k vývozu dané komodity nebo naopak k jeho zamítnutí. Smyslem řízení je komplexně posoudit, zda je export daného zboží dvojího užití v souladu se zahraničně-politickými a bezpečnostními zájmy České republiky. Státní autoritou, která je příslušná k vydávání vývozních povolení je LS MPO, vzhledem k výše uvedenému je ale zřejmé, že musí v rámci celého procesu spolupracovat s dalšími orgány státní správy České republiky. Obecně se jedná zejména o ústřední orgány státní správy – Ministerstvo zahraničních věcí ČR a Ministerstvo vnitra ČR a zpravodajské služby. *Dotčené orgány poskytují správnímu orgánu, který vede řízení, všechny informace důležité pro řízení...*²³ Z dalších státních orgánů, kterých se týká problematika obchodů se zbožím dvojího užití, je nezbytné uvést Státní úřad pro jadernou bezpečnost a Generální ředitelství cel. Výrazně narůstající počet správních řízení klade velké nároky na vzájemnou spolupráci dotčených orgánů státní správy.

V průběhu licenčního řízení LS MPO aktivně komunikuje s žadatelem o povolení k vývozu zboží dvojího užití. V případě chybějících podkladů nebo nejasností nepřistupuje ihned k přerušení nebo zastavení správního řízení. LS MPO si vyžádá jejich doplnění, případně vysvětlení nesrovnalostí a v případě uspokojivé odpovědi žadatele v řízení pokračuje. Pokud nejsou podklady předkládané žadatelem o povolení vývozu zboží dvojího užití dostatečné, žadatel v mnohých případech žádost sám stáhne, tedy zastaví správní řízení, aby se vyhnul jejímu zamítnutí. V rámci konzultací s LS MPO se poté může důkladněji připravit na podání opakované žádosti. Vývoj způsobů ukončení správních řízení a podíl neudělených licencí a zastavených správních řízení v průběhu posledních let je uveden v grafech 1 a 2.

²² *Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR: LS MPO* [online]. [cit. 2017-10-23]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/zahranicni-obchod/licencni-sprava/mezinarodni-kontrolni-rezimy-zbozi-dvojeho-pouziti/caste-dotazy-k-vyvozu-polozek-dvojeho-pouziti--6307/>

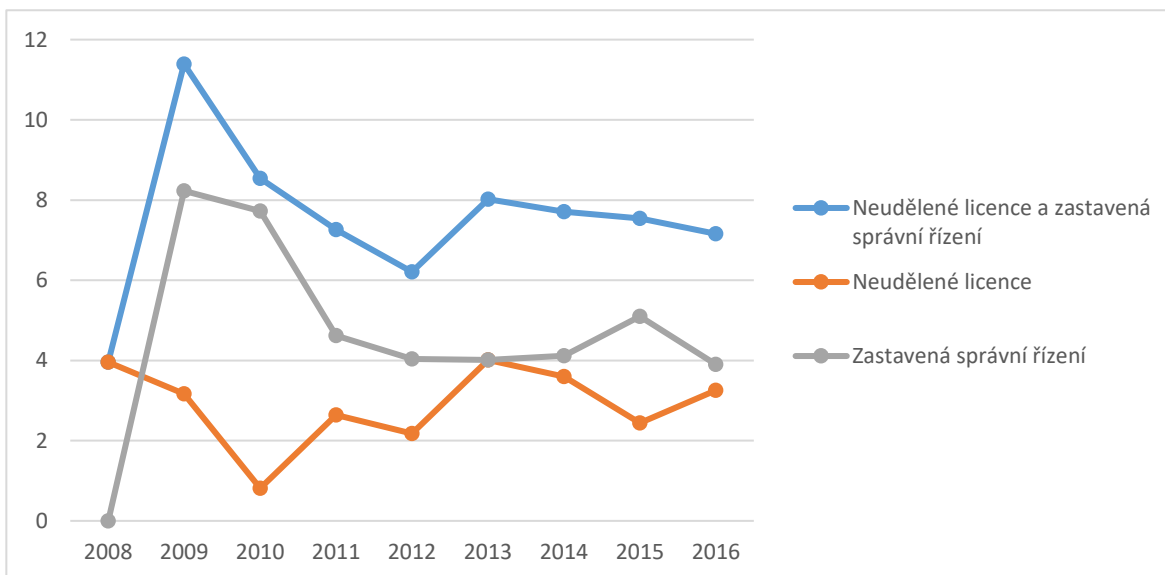
²³ §136 odst. 3 zákona č. 500/2004 Sb., Správní řád

Graf 1: Vývoj způsobu ukončení správních řízení o povolení vývozu zboží dvojího užití

Zdroj: výroční zprávy LS MPO 2008–2016, zpracování vlastní

Graf 2: Procentní podíl neudělených licencí a zastavených řízení

Zdroj: výroční zprávy LS MPO 2008–2016, zpracování vlastní

Jak již bylo uvedeno výše, v případě zboží dvojího užití využitelného v rámci jaderného průmyslu, případně dalších vymezených kategorií zboží, které jsou věcně příslušné, musí exportér získat povolení k vývozu i od SÚJB. Tuto agendu zpracovává v rámci úřadu Odbor pro kontrolu nešíření zbraní hromadného ničení.²⁴ Z tohoto titulu je nezbytná vzájemná spolupráce a zejména včasná výměna informací mezi příslušnými orgány, aby nedocházelo ke stavu, kdy dojde k exportu citlivé komodity bez vydání všech potřebných povolení. Velké nároky jsou, zvláště v těchto případech, kladeny na Celní správu ČR, která je poslední institucí, jež umožní vývoz takového zboží.

2.2.1 Role dalších státních orgánů spolupracujících s LS MPO

Z hlediska zahraničně-politických zájmů se k vývozům zboží dvojího užití vyjadřuje Ministerstvo zahraničních věcí ČR konkrétně jeho Odbor Organizace spojených národů. Tento odbor *ze zahraničně-politického hlediska zabezpečuje, ve spolupráci s odbornými resorty, agendu mezinárodních kontrolních režimů ke zpřísnění vývozní kontroly zařízení, materiálů a technologií dvojího použití s cílem zabránit šíření zbraní hromadného ničení a jejich nosičů a nadměrné kumulaci konvenčních zbraní v určité zemi či regionu.*²⁵ Jeho pracovníci se aktivně podílejí na činnosti Mezinárodních kontrolních režimů a za Českou republiku vystupují v pracovních orgánech EU, které připravují právní normy a společné postupy týkající se nakládání se zbožím dvojího užití. Poznatky nabyté na mezinárodních jednáních společně se znalostmi konkrétních českých zahraničně-politických zájmů umožňují pracovníkům Odboru Organizace spojených národů připravovat relevantní podklady pro rozhodování LS MPO ve věci udělení konkrétního vývozního povolení.

Vyjádření ke konkrétnímu exportu z hlediska bezpečnostních zájmů České republiky vydává také Ministerstvo vnitra ČR, konkrétně Odbor bezpečnostní politiky a prevence kriminality. Stanovisko Ministerstva vnitra ČR je důležitým podkladem pro licenční řízení, který stanoví, zda mohou být vývozem určitého zboží dvojího užití ohroženy zájmy České

²⁴ Odbor kontroly nešíření zbraní hromadného ničení je odpovědný za kontrolu nešíření technologií umožňujících produkci zbraní jaderných, chemických a biologických.

²⁵ Ministerstvo zahraničních věcí ČR: *Organizační struktura* [online]. [cit. 2017-11-30]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/o_ministerstvu/organizacni_struktura/utvary_mzv/odbor_organizace_spojenych_narodu.html

republiky, případně dalších zemí EU. Informace pro své rozhodování může Ministerstvo vnitra ČR čerpat na jedné straně z informací, které získává od bezpečnostních složek. Na straně druhé je může získávat z mezinárodních jednání, které se týkají bezpečnostní politiky zejména na půdě EU, ale i na dalších fórech, kde jeho pracovníci zastupují Českou republiku.

V neposlední řadě dávají ke každému exportu své stanovisko zpravodajské služby České republiky. Na rozdíl od vojenského materiálu, jehož vývoz také podléhá licenčnímu řízení, hrají v případě vývozu zboží dvojího užití (tedy zboží nevojenského charakteru) klíčovou úlohu civilní zpravodajské služby – Bezpečnostní informační služba (kontrarozvědka – služba s vnitřní působností) a Úřad pro zahraniční styky a informace (rozvědka – služba s vnější působností). Vyjádření poskytují na základě informací, které získávají způsoby, jež jim vymezují příslušné zákony – zákon č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách České republiky a zákon č. 154/1994 Sb., o Bezpečnostní informační službě. V případě zpravodajských služeb je třeba brát v potaz ustanovení § 136 odst. 3 zákona č. 500/2004 Sb., Správní řád, dle kterého dotčené orgány poskytují správnímu orgánu, který vede řízení, všechny informace důležité pro řízení. Výjimkou jsou případy, kdy by poskytnutím takové informace byla *porušena povinnost podle zvláštního zákona*.²⁶ Toto ustanovení se vztahuje právě na zpravodajské služby, jež *předávají státním orgánům a policejním orgánům informace o zjištěních, která náleží do oboru jejich působnosti; to neplatí, jestliže by poskytnutí ohrozilo důležitý zájem sledovaný příslušnou zpravodajskou službou*.²⁷

Jak již bylo uvedeno, důležitou roli v procesu kontroly vývozu zboží dvojího užití má Celní správa ČR. Je odpovědná nejen za evidenci všech vývozu, ale zejména může odhalit zájem exportéra vyvézt zboží dvojího užití bez patřičných povolení. V mnoha případech se sice jedná pouze o opomenutí společnosti, která si nebyla vědoma skutečnosti, že určitý výrobek spadá do kategorie zboží dvojího užití. To ovšem nesnižuje důsledky, kterým by v případě dokonání vývozu mohla čelit Česká republika z hlediska neplnění svých mezinárodněprávních závazků.

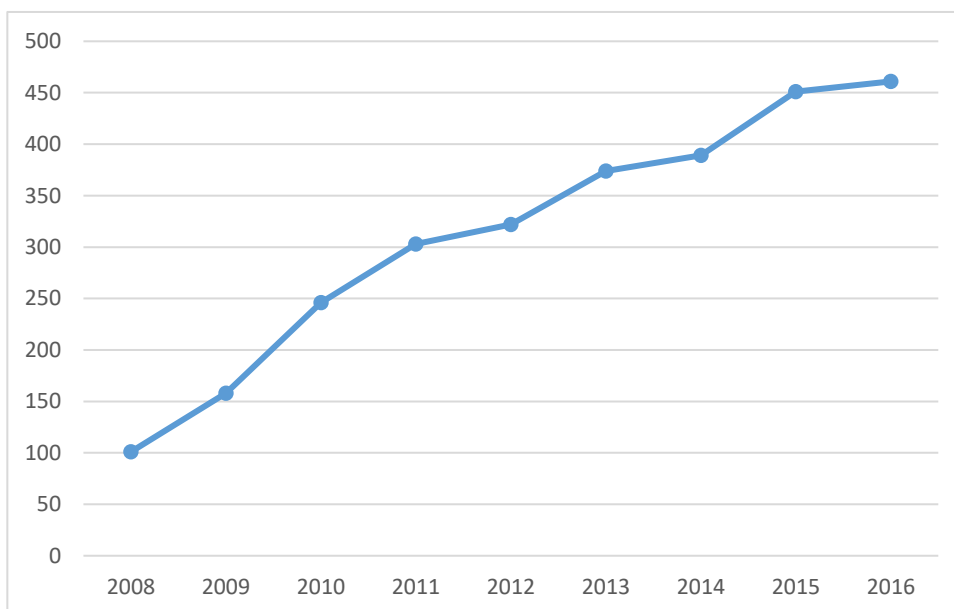
Stanoviska dalších orgánů státní správy jsou pro LS MPO nezávazná a slouží pouze jako podklady pro rozhodování. Avšak tyto podklady jsou LS MPO brány velice vážně

²⁶ § 136 odst. 3 zákona č. 500/2004 Sb., Správní řád

²⁷ § 8 odst. 3 zákona č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách České republiky

a vedle pečlivého prověření informací, které LS MPO poskytne sám vývozce, hrají v rozhodování LS MPO velice důležitou úlohu. V případě potřeby může LS MPO také kontaktovat své protějšky v členských státech EU (seznam licenčních autorit v členských státech EU – viz Příloha 2) s žádostí o poskytnutí informací. Veškeré informace, které slouží jako podklady pro rozhodnutí LS MPO jsou uvedeny ve správním spisu, do kterého může vývozce, jako dotčená strana, nahlížet. Tímto způsobem je zajištěna transparentnost celého procesu a v případě neudělení povolení k exportu předmětného zboží dvojího užití může vývozce na základě studia správního spisu vyvodit, z jakých podkladů/podnětů LS MPO vycházela při svém rozhodování. Vzhledem k dlouhodobě narůstajícímu počtu žádostí o vývoz zboží dvojího užití – viz graf 3 a nutnosti efektivně vzájemně spolupracovat s dalšími orgány státní správy je z hlediska LS MPO dodržování lhůt pro vydání rozhodnutí o povolení/zamítnutí konkrétního exportu velice náročné.

Graf 3: Vývoj počtu správních řízení o povolení vývozu zboží dvojího užití

Zdroj: výroční zprávy LS MPO 2008–2016, zpracování vlastní

2.2.2 Opravné prostředky proti rozhodnutí LS MPO

V případě neudělení povolení k vývozu zboží dvojího užití jsou opravné prostředky velice omezené. Rozhodnutí LS MPO nelze nechat přezkoumat nezávislými orgány.

V rámci struktur MPO působí rozkladová komise jako poradní orgán Ministra průmyslu a obchodu ČR. Většina členů komise se musí skládat z osob, které nejsou zaměstnanci MPO a stejné pravidlo platí i pro předsedu komise. V rámci této komise působí také sedmičlenný senát, který vydává stanoviska v případě podání rozkladu proti rozhodnutí LS MPO. Tento senát předkládá ministrovi průmyslu a obchodu doporučující návrhy rozhodnutí. Konečné rozhodnutí ve věci rozkladu ale je pouze v kompetenci ministra.

Proti rozhodnutí ministerstva (MPO) o udělení, neudělení, zrušení, pozastavení, změně nebo odvolání individuálního vývozního povolení nebo souhrnného vývozního povolení nebo povolení k poskytnutí zprostředkovatelských služeb nelze podat rozklad. Rozhodnutí se vylučuje z rozhodování soudu.²⁸

2.2.3 Elektronizace licenčního procesu

S ohledem na rozšiřování konceptu eGovernmentu v rámci orgánů státní správy České republiky přistoupilo i MPO k zavedení systému Elektronické licenční správy (ELIS). V rámci tohoto systému je zpracovávána správní agenda LS MPO, která zahrnuje vydávání povolení k zahraničním obchodům se specifickým zbožím. Zboží dvojího užití spadá do této kategorie a agenda povolování jeho vývozu je plně v rámci systému integrována. S ohledem na obdobné postupy v rámci povolování exportu specifického zboží bylo jednoznačně ekonomičtější vybudovat a provozovat systém jeden než pro každou kategorii vytvářet vlastní. Pro účely této diplomové práce bude systém ELIS vztahován pouze k agendě povolování vývozu zboží dvojího užití.

Zavedení systému ELIS sleduje v rámci dané problematiky moderní trendy a Česká republika se připojila k dalším zemím, které vybudovaly elektronické systémy využívané při zpracovávání žádostí o povolení k vývozu zboží dvojího užití.

²⁸ § 10 odst. 5 zákona č 594/2004 Sb., jímž se provádí režim Evropských společenství pro kontrolu vývozu zboží a technologií dvojího užití

2.2.3.1 Základní informace a popis Elektronické licenční správy

System ELIS začal být LS MPO využíván v roce 2013. Hlavním důvodem bylo zefektivnění a zrychlení správního procesu vyřizování povolení pro zahraniční obchod s vybranými komoditami. Zavedením systému došlo k elektronizaci procesu, který do té doby probíhal pouze prostřednictvím sdílení dokumentů v papírové podobě. Kromě samotného sdílení slouží systém také k archivaci elektronických dokumentů týkajících se jakékoliv fáze licenčního řízení.

System ELIS slouží pro komunikaci mezi podnikatelskými subjekty žádajícími o povolení vývozu zboží dvojího užití a LS MPO a také mezi LS MPO a dalšími státními orgány vyjadřujícími se k licenčnímu řízení. Komunikace probíhá téměř výlučně prostřednictvím datových schránek.

Projekt elektronizace LS MPO byl vybudován za podpory Evropské unie. Jednalo se o projekt "Zavedení elektronické LS, reg. č. CZ.1.06/1.1.00/07.06394", který byl realizován s využitím prostředků Evropského fondu regionálního rozvoje prostřednictvím Integrovaného operačního programu a státního rozpočtu České republiky.²⁹ Celková hodnota projektu činila necelých 70 milionů korun a z evropských fondů bylo poskytnuto více než 80 %. Vlastní výstavba systému byla svěřena společnosti IBM Česká republika, spol. s r.o.

Již při budování systému byl kladen důraz na jeho modulární a otevřenou architekturu, aby bylo umožněno zavádět do systému další aplikace a provádět v něm úpravy, které si vyžadují legislativní změny, jež se dotýkají činnosti LS MPO.

2.2.3.2 Technické požadavky

Základním předpokladem pro využívání systému ELIS je, kromě počítače a internetového připojení, datová schránka. Datovou schránku musí mít dle zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů všechny orgány veřejné moci a právnické osoby.

²⁹ Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR, *Základní informace k elektronické Licenční správě*. [online]. 2013 [cit. 2017-01-05]. Dostupné z: <http://www.mpo.cz/cz/zahranicni-obchod/licencni-sprava/elektronicka-licencni-sprava/zakladni-informace-k-elektronicke-licencni-sprave--118765/>

Dalším nezbytným vybavením je volně dostupný program Software602 Form Filler, který lze bezplatně stáhnout např. ze stránek společnosti Software602. V tomto programu žadatel zpracovává vlastní žádost o povolení vývozu zboží dvojího užití.

2.2.3.3 *Využívání Elektronické licenční správy*

Se zavedením systému ELIS se LS MPO snaží maximalizovat sdílení dokumentů, které jsou nezbytné pro řízení o povolení vývozu zboží dvojího užití, v elektronické formě prostřednictvím datových schránek. Tímto způsobem se snaží minimalizovat administrativní náklady, jak na straně podnikatelských subjektů, tak i na straně orgánů státní správy, které se na procesu podílejí, a zkrátit tak dobu, kterou musí všechny zainteresované subjekty tomuto řízení věnovat. Jak již bylo řečeno, řízení o povolení vývozu zboží dvojího užití je správním procesem, a proto i systém ELIS musel být vybudován takovým způsobem, aby agenda, která je s jeho využitím vykonávána, byla v souladu se zákonem č. 500/2004 Sb., Správní řád.

Podnikatelským subjektům – zejména fyzickým osobám – byla stále ponechána možnost zasílat žádosti o povolení vývozu zboží dvojího užití a s tím související dokumenty LS MPO v papírové podobě. Žádosti ale musí být již vyplněné v programu Software602 Form Filler a následně vytištěné. Doručená žádost obsahuje příslušný kód a musí být pracovníky LS MPO digitalizována a zanesena do systému ELIS kvůli dalšímu elektronickému zpracování a následné archivaci.

Využití Elektronické licenční správy podnikatelskými subjekty

Podnikatelský subjekt žádající o povolení vývozu zboží dvojího užití získá na webových stránkách LS MPO formulář odpovídající žádosti, který vyplní v programu Software602 Form Filler. Po vyplnění příslušného formuláře žadatelem dojde k automatické kontrole správnosti a úplnosti jeho vyplnění. Po této kontrole je možné společně s dalšími dokumenty, které budou sloužit jako podklady ve správním řízení, odeslat žádost datovou schránkou. V případě listin, které je potřeba předložit v originální podobě, se může žadatel rozhodnout, jakým způsobem je doručí. Jednou z možností je, že po vlastním odeslání žádosti prostřednictvím datové schránky, se požadované dokumenty doručí LS MPO

v listinné podobě. Druhou možností je varianta, kdy se provede jejich autorizovaná konverze do elektronické podoby a odešlou se společně se žádostí (pokud je tato možnost dovolena). Autorizovaná konverze může být provedena např. prostřednictvím služeb CzechPoint a takový dokument má poté v rámci správního řízení stejné postavení jako originál.

System ELIS je propojený se základními registry³⁰, a proto může po odeslání konkrétní příslušné žádosti o povolení obchodu se specifickým zbožím dojít k automatické kontrole informací, které žadatel LS MPO poskytl.

Jedním z nezbytných podkladů licenčního řízení, které musí podnikatelský subjekt předložit, je i aktuální výpis z obchodního rejstříku. Jelikož ale obchodní rejstřík není součástí základních registrů, nelze v tomto případě provést automatickou kontrolu údajů.

Po odeslání žádosti a příslušných dokumentů LS MPO je zahájeno správní řízení o povolení vývozu zboží dvojího užití. Od tohoto okamžiku má žadatel možnost kdykoli sledovat průběh řízení online prostřednictvím zadání přidělené spisové značky na webových stránkách LS MPO.

V případě, že LS MPO vyhodnotí, po provedení všech nezbytných úkonů, žádost podnikatelského subjektu jako oprávněnou, tzn., že je možné povolení vydat, je v systému ELIS vygenerována tzv. výzva k úhradě správního poplatku. Tuto výzvu obdrží podnikatelský subjekt prostřednictvím své datové schránky (v určitých případech je nicméně ponechána možnost odeslat výzvu doporučeným dopisem). Na základě této výzvy podnikatelský subjekt uhradí příslušný správní poplatek. Úhrada může být provedena bankovním převodem nebo poštovní poukázkou, ale stále je také zachována možnost zaplacení pomocí kolku. Po uhrazení tohoto poplatku systém ELIS vygeneruje informaci, že správní řízení je možné ukončit, a poté je LS MPO oprávněna vydat rozhodnutí o udělení konkrétního povolení.

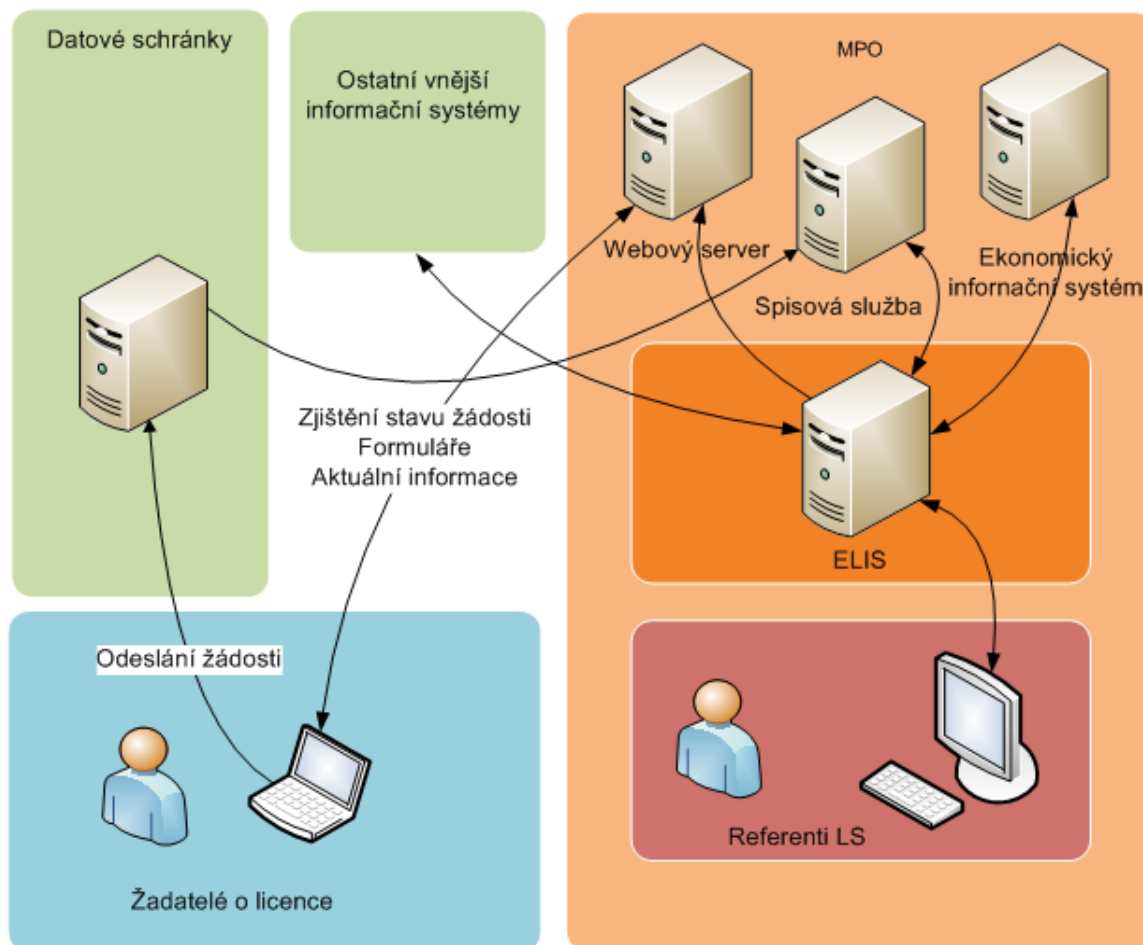
³⁰ Základními registry jsou: Registr osob (gestorem je Český statistický úřad), Registr obyvatel (gestorem je Ministerstvo vnitra ČR), Registr územní identifikace, adres a nemovitostí (gestorem je Český úřad zeměměřičský a katastrální) a Registr práv a povinností (gestorem je Ministerstvo vnitra ČR).

Využití Elektronické licenční správy ze strany Licenční správy Ministerstva průmyslu a obchodu ČR

Po přijetí žádosti o povolení vývozu zboží dvojího užití osloví LS MPO další orgány státní správy, aby si vyžádala jejich stanoviska ke konkrétnímu případu, a postoupí jim dokumenty získané od žadatele. Žádosti o stanoviska jsou vygenerovány v rámci systému ELIS a odeslány příslušným orgánům státní správy prostřednictvím datových schránek. Dotčené orgány opět jejich prostřednictvím LS MPO odpovídají. Příslušné orgány státní správy si mohou vyžádat další informace od podnikatelského subjektu, ale pouze prostřednictvím LS MPO. Ta jako jediná komunikuje se žadatelem v případě dodatečného vyžadování dokumentů nezbytných pro správní řízení. Tato komunikace opět probíhá primárně v elektronické formě pomocí datových schránek.

Systém ELIS neslouží pouze pro komunikaci mezi jednotlivými účastníky správního procesu o povolování vývozu zboží dvojího užití. Od počátku byl systém ELIS projektován také jako stabilní a bezpečné úložiště dat získaných v rámci správního procesu. Kromě vysoce citlivých a podrobných obchodních informací mohou být součástí těchto dat i utajované informace poskytované zpravodajskými službami. Z tohoto důvodu musel být systém ELIS certifikován Národním bezpečnostním úřadem (dále jen NBÚ), neboť zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti ukládá v § 34 povinnost používat pro nakládání s utajovanými informacemi informační systémy certifikované NBÚ.

Obr. 5: Komunikace v rámci systému ELIS

Zdroj: *Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR: Prezentace náměstka ministra k systému ELIS* [online]. 18.2.2013 [cit. 2017-10-23]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/zahranicni-obchod/licencni-sprava/elektronicka-licencni-sprava/prezentace-namestka-ministra-k-systemu-elis--120054/>

Komplexní využití systému ELIS v rámci správního řízení povolování vývozu zboží dvojího užití je graficky znázorněno na obr. 5.

Zavedení systému ELIS také znamenalo podstatné zvýšení transparentnosti v případě povolování vývozu zboží dvojího užití. Ze systému lze poměrně jednoduchým způsobem generovat sestavy obsahující statistické informace o počtu povolených (případně zamítnutých) žádostí. Tyto údaje lze vyfiltrovat jak k určité kategorii zboží, tak i k určitému regionu, kterého se obchody týkají.

3 Praktická část

Pro komplexní analýzu efektivity systému povolování vývozu zboží dvojího užití v České republice je nezbytné provést vyhodnocení jednotlivých složek celého souboru opatření a následně výstupy z těchto jednotlivých částí agregovat. Samostatné části, které je třeba vyhodnotit, se sestávají z širokého spektra problematik sahajících od mezinárodně-právního zakotvení povolování vývozu zboží dvojího užití, jeho právního ukotvení v České republice a v neposlední řadě také technického řešení vlastního procesu řízení o vydání povolení.

Po provedení celkové analýzy získaných dílčích výsledků, bude možné odpovědět na otázku, zda je proces povolování vývozu zboží dvojího užití v České republice dostatečně efektivní z hlediska:

- důsledného zabránění vývozu zboží dvojího užití státním nebo nestátním aktérům, kteří by ho využívali k zbrojní produkci, zejména k produkci zbraní hromadného ničení a jejich nosičů;
- odolávání tlaků zájmových skupin na povolení vývozu zboží dvojího užití (technicky se jedná o zboží určené k civilnímu použití);
- uživatelského komfortu všech účastníků řízení o povolení vývozu zboží dvojího užití (náležité využití prostředků informačních a komunikačních technologií);
- efektivní spolupráce mezi státními institucemi, tak i mezi státním a komerčním sektorem.

3.1 Mezinárodně-právní ukotvení povolování vývozu zboží dvojího užití

Samotný proces povolování vývozu zboží dvojího užití se v České republice řídí převážně právem EU, zejména Nařízením Rady (ES) č. 428/2009, jak již bylo uvedeno. Po přijetí tohoto právního předpisu probíhá v rámci různých orgánů EU – hlavně Evropské komise a Evropského parlamentu – proces kontinuálního vyhodnocování efektivity aktuální právní úpravy. V rámci tohoto procesu dochází k neustálému zvažování různých cest, jak na úrovni EU přijmout další kroky směřující k pozvednutí stávajícího systému a podpořit

činnosti vykonávané na úrovni národních států. V některých případech dochází k diskuzi návrhů na radikálnější změnu systému.

V rámci výše zmíněného procesu účastníci těchto diskusí reprezentující jak národní státy, tak i instituce EU docházejí k závěru, že stávající systém je, z hlediska svých cílů, efektivní a v současné době není třeba přijímat opatření k radikální změně tohoto systému.

Návrhy na podstatné změny systému spočívají zejména v přenesení problematiky povolování vývozu zboží dvojího užití do působnosti EU. V návaznosti na tento návrh nezbytně dochází k úvahám o vytvoření centrální licenční autority EU. Názory vyžadující takovou změnu jsou ale v rámci vedených diskusí v menšině.

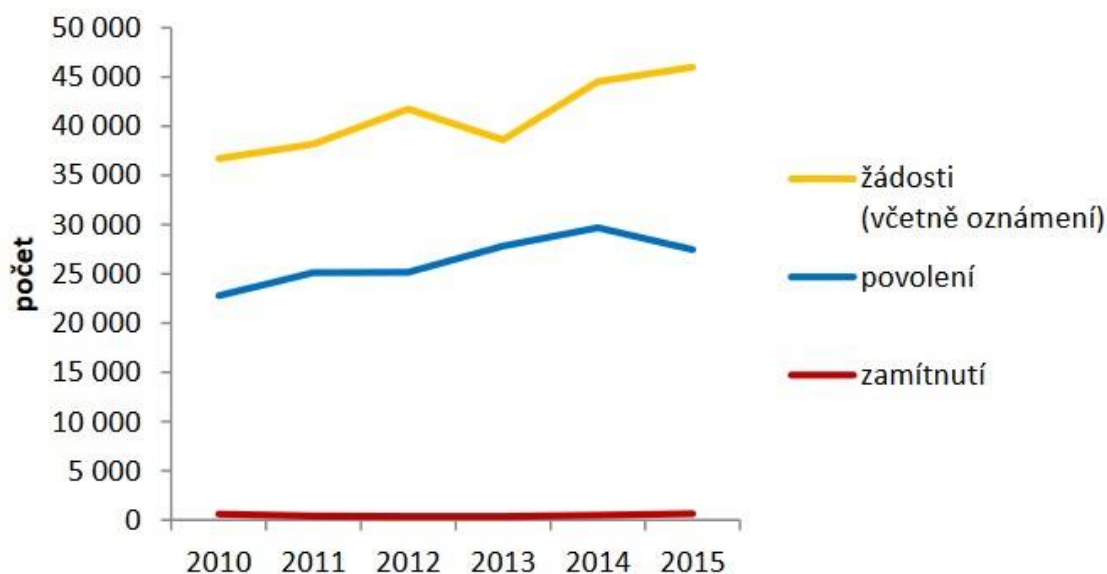
Dle většinového stanoviska je nutné průběžně přistupovat k technickým změnám systému. Ty spočívají zejména ve sledování aktuálního vývoje v rámci produkovaného zboží dvojího užití. Na jeho základě je třeba včas reagovat a přistupovat k úpravám seznamu zboží dvojího užití, jímž se řídí jednotlivé státní autority členských zemí EU. Zástupci členských států proto musí aktivně v této záležitosti vystupovat nejen na půdě EU, ale zejména v rámci jednání jednotlivých Mezinárodních kontrolních režimů, jejichž jsou členy. Zvláštní pozornost by měla být věnována také zpřesnění definic zbraní hromadného ničení a jaderné proliferace, které se dosud nepodařilo zcela jasně formulovat.³¹

Další oblastí, které je třeba věnovat náležitou pozornost, je zajišťování včasné výměny informací mezi jednotlivými státními licenčními autoritami o problematických žádostech o povolení vývozu zboží dvojího užití. Pouze aktuální sdílení poznatků může již v zárodku utlumit snahy exportérů, aby se v případě zamítnutí žádosti o povolení vývozu zboží dvojího užití v jednom členském státě neobraceli s obdobnou žádostí na licenční autoritu státu jiného.

Na půdě EU je problematice vývozu zboží dvojího užití věnována patřičná pozornost, neboť jeho vývoz představuje nezanedbatelnou položku v rámci celkového exportu společenství. Na produkci tohoto zboží se také mnohdy podílejí významné společnosti zabývající se produkcí technologicky vyspělého zboží.

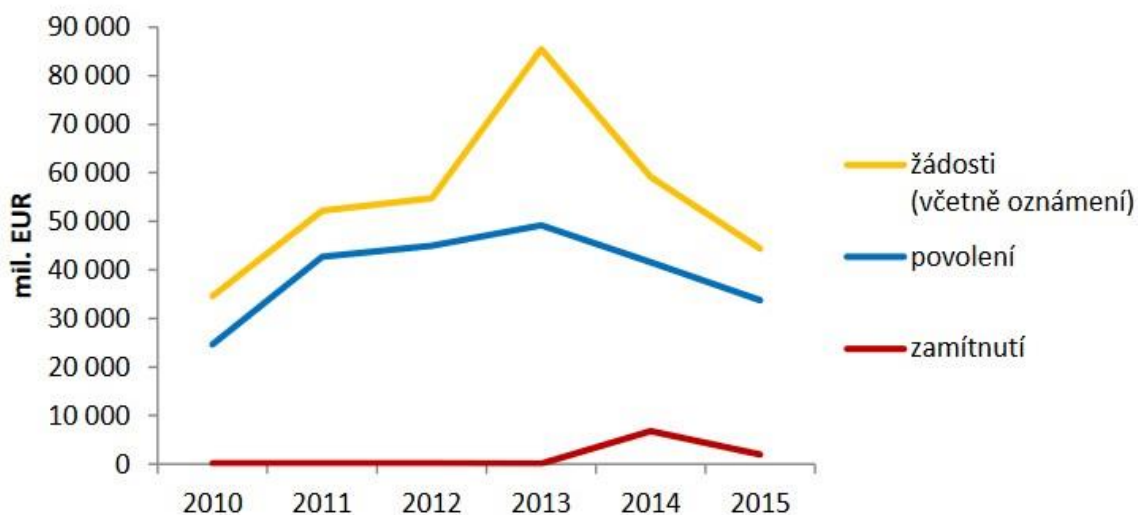
³¹ *Work Shop – Dual Use Export Controls* [online]. 2015, str. 3,5 [cit. 2018-02-02]. Dostupné z: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/535000/EXPO_STU\(2015\)535000_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/535000/EXPO_STU(2015)535000_EN.pdf)

Graf 4: Objem žádostí o povolení vývozu zboží dvojího užití v EU

Zdroj: ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU A RADĚ o provádění nařízení Rady (ES) č. 428/2009, kterým se zavádí režim Společenství pro kontrolu vývozu, přepravy, zprostředkování a tranzitu zboží dvojího užití [online]. 2017 [cit. 2018-02-03]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2017/CS/COM-2017-679-F1-CS-MAIN-PART-1.PDF>

Graf 5: Hodnota kontrolovaného vývozu z EU (v EUR)

Zdroj: ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU A RADĚ o provádění nařízení Rady (ES) č. 428/2009, kterým se zavádí režim Společenství pro kontrolu vývozu, přepravy, zprostředkování a tranzitu zboží dvojího užití [online]. 2017 [cit. 2018-02-03]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2017/CS/COM-2017-679-F1-CS-MAIN-PART-1.PDF>

Významným importérem zboží dvojího užití produkovaného v EU je Ruská federace. Po obsazení Krymského poloostrova byly ze strany EU přijaty vůči Ruské federaci sankce, které se dotkly i obchodu se zbožím dvojího užití. Z grafu 4 a grafu 5 je zřejmé, že se do jeho exportu počínaje rokem 2014 výrazně promítly. Je zřetelné, že došlo ke zvýšení počtu zamítnutých žádostí o povolení vývozu a ke snížení objemu vyváženého zboží. Grafy 4 a 5 názorně zobrazují, jak na základě sankcí přijatých na půdě EU vůči Ruské federaci jednotlivé národní autority zavedly příslušná opatření k zamezení vývozu zboží dvojího užití, které spadá pod sankční režim.

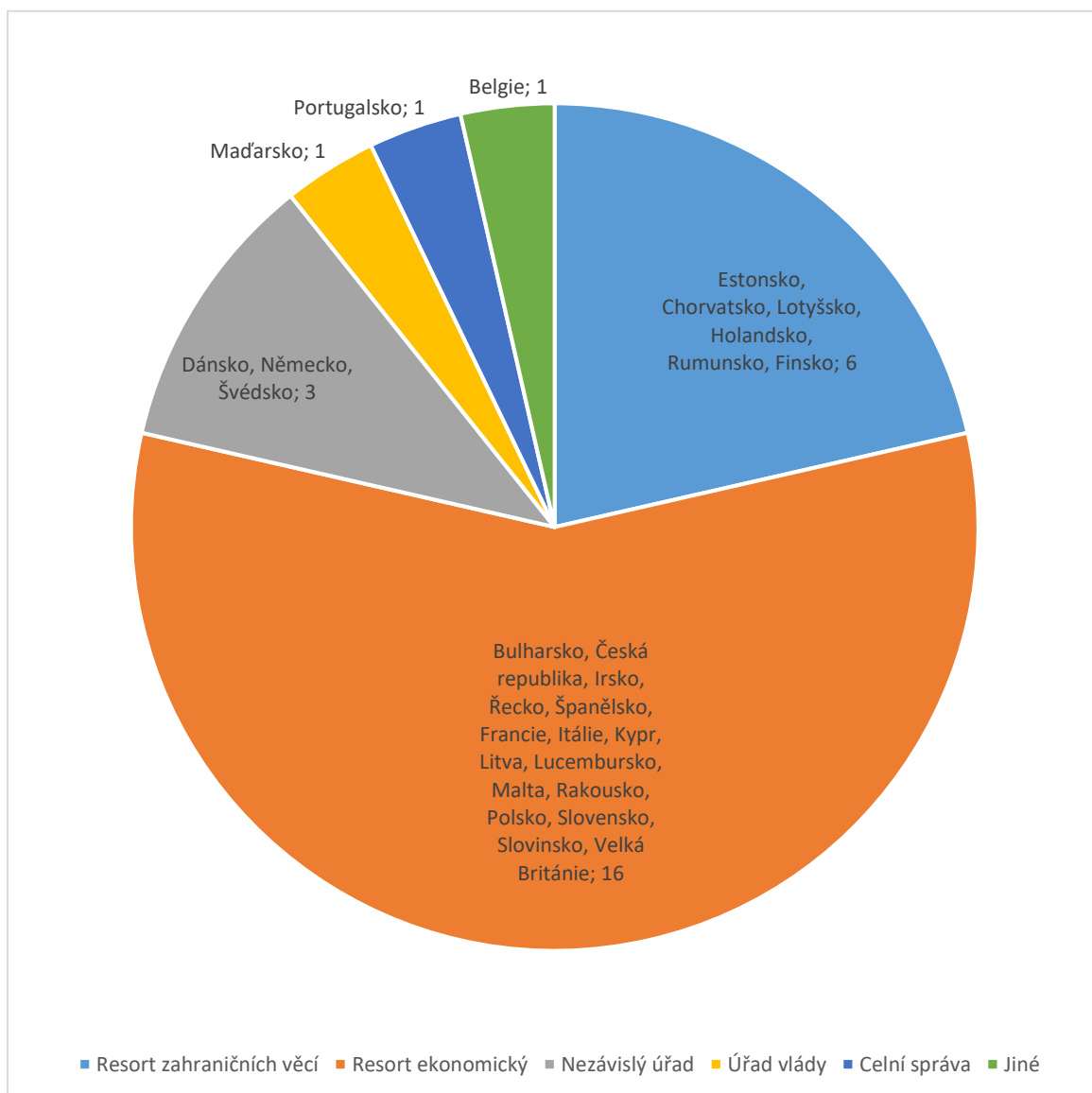
Jak naznačuje i výše uvedený příklad týkající se vývozu zboží dvojího užití do Ruské federace, je nastavení systému povolování vývozu zboží dvojího užití z hlediska ukotvení v rámci problematik řešených společně orgány EU a orgány členských států EU efektivní a nevyžaduje zásadní změnu. Ponechání procesu povolování vývozu zboží dvojího užití na státních autoritách členských zemí EU také odpovídá principu subsidiarity dle Smlouvy o Evropské unii v platném znění. *Podle zásady subsidiarity jedná Unie v oblastech, které nespádají do její výlučné pravomoci, pouze tehdy a do té míry, pokud cílů zamýšlené činnosti nemůže být dosaženo uspokojivě členskými státy na úrovni ústřední, regionální či místní, ale spíše jich, z důvodu jejího rozsahu či účinků, může být lépe dosaženo na úrovni Unie.*³²

3.2 Postavení Licenční správy Ministerstva průmyslu a obchodu ČR v rámci státní správy

V rámci EU je postavení národních autorit odpovědných za proces povolování vývozu zboží dvojího užití různý. V ČR je licenční správa součástí MPO jako jeden z jeho odborů. Obdobné zařazení není výjimkou ani v jiných členských státech EU. Kromě tohoto způsobu zařazení využívají další státy i jiný systém, kdy je národní autorita zařazena zejména do struktury ministerstev zahraničí, případně má postavení samostatného subjektu. Nelze ani rozlišovat mezi tzv. novými a starými členskými státy EU, není mezi nimi jasná dělicí čára.

³² Článek 5 Smlouvy o Evropské unii (Konsolidované znění) [online]. [cit. 2018-02-02]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:12016M/TXT&from=EN>

Graf 6: Zařazení národních licenčních autorit v rámci státní správy členských států Evropské unie

Zdroj: *Official Journal of the European Union, 2016/C 304: Information on measures adopted by Member States in conformity with Articles 5, 6, 8, 9, 10, 17 and 22 of Council Regulation (EC) No 428/2009 setting up a Community regime for the control of exports, transfer, brokering and transit of dual-use items* [online]. [cit. 2018-02-02]. Dostupné z: trade.ec.europa.eu/doclib/html/154880.htm, zpracování vlastní

Každý ze způsobů zařazení národní autority do systému státní správy má své pro a proti, výhody a nevýhody. Začlenění do struktury resortu zahraničního nebo

ekonomického³³ přináší výhody dané zázemím silného ministerstva, v jehož čele stojí člen vlády. Nevýhody mohou naopak spočívat v celkové orientaci daného ministerstva. Postavení samostatného úřadu přináší více volnosti jednání, ale naopak chybí člen vlády, do jehož kompetence by daná problematika přímo spadala. V tomto případě závisí postavení národní autority na politické kultuře dané země a schopnosti jejího vedení zajistit si náležitě silnou pozici.

Jak je zobrazeno v grafu 6, zařazení národní licenční autority ČR v rámci MPO je obdobné, jako ve většině dalších členských států EU. V rámci ekonomických resortů je zařazena více než polovina národních licenčních autorit.

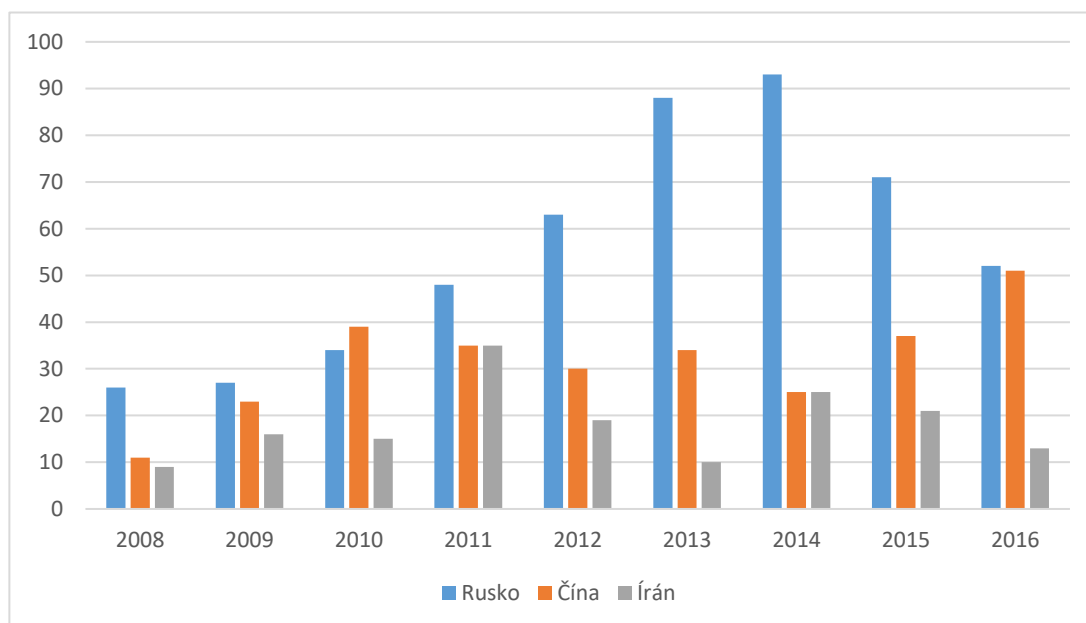
Zařazení ve struktuře MPO poskytuje LS MPO nezanedbatelnou výhodu v podobě působení v rámci organizace, která vzhledem ke svým kompetencím, disponuje ve státní správě pravděpodobně největším know-how týkajícím se struktury českého průmyslu.

Nevýhoda naopak spočívá zejména ve faktu, že je MPO jednoznačně proexportně zaměřený úřad. LS MPO představuje v rámci jeho struktury restriktivně zaměřený prvek. Své rozhodnutí navíc nepřijímá na základě ekonomických faktorů, ale zejména faktorů zahraničně-politických a bezpečnostních. Již samotný seznam zboží dvojího užití, jímž je vymezena povinnost žádat o povolení k jeho vývozu, byl přijat právě na základě těchto faktorů.

Jedním z klíčových podkladů, který během rozhodovacího procesu musí LS MPO brát v potaz, je vyjádření Ministerstva zahraničních věcí ČR. To sice v rámci ekonomické diplomacie podporuje aktivity českých společností v zahraničí, ale v případě vývozu zboží dvojího užití musí vždy velice pečlivě zvažovat konkrétní zahraničně-politické zájmy České republiky (potažmo EU), které by mohly z předmětné obchodní transakce plynout.

³³ V ČR je pro tento resort používán název ministerstvo průmyslu a obchodu, v jiných členských státech se může jednat např. o ministerstvo ekonomiky nebo hospodářství, jejichž portfolio činností ale zhruba odpovídá uvedenému ministerstvu českému.

Graf 7: Počet vývozů zboží dvojího užití z ČR do rizikových zemí

Zdroj: výroční zprávy LS MPO 2008–2016, zpracování vlastní

Podstatná část zboží dvojího užití vyváženého z České republiky směřuje do zemí, které jsou z bezpečnostního hlediska rizikové – viz graf 7. Zde hrozí zneužití vyváženého zboží k vojenské výrobě. Další případné riziko spočívá v neautorizovaném okopírování vyvážené technologie. V případě běžného zboží by se jednalo primárně o ekonomický problém, ale v případě zboží dvojího užití je produkce neautorizovaných kopií také problémem bezpečnostní. Trhy v těchto zemích jsou ale z mnoha důvodů pro české výrobce a exportéry velice zajímavé. Ruský trh je např. z hlediska českých obráběcích strojů tradičním odbytištěm. Írán představuje po uvolnění sankcí v souladu s přijetím JCPOA potenciálně velice zajímavý rozvíjející se trh, kde je poptávka po dříve embargovaných produktech. V případě Číny hrozí ztráta přehledu o používání vyváženého zboží dvojího užití a zejména výroba jeho neautorizovaných kopií, jejichž následné využití by bylo zcela mimo kontrolu příslušných českých orgánů.

Informace od zpravodajských služeb představují pro LS MPO důležitý podnět zejména při identifikaci bezpečnostních rizik spočívajících v nebezpečí zneužití zboží dvojího užití ke zbrojní výrobě. Tyto informace ze své podstaty nemohou mít váhu důkazu. Přestože je vyjádření zpravodajských služeb ke konkrétní žádosti o povolení vývozu zboží dvojího užití součástí správního spisu, utajované informace, na základě kterých

zpravodajská služba ke svým závěrům došla, samozřejmě spis neobsahuje. V tomto případě spis obsahuje pouze stanovisko zpravodajské služby, zda má nebo nemá k vývozu výhrady.

Z výše uvedených důvodů přistupují vývozci v případě rizika zamítnutí žádosti o povolení vývozu zboží dvojího užití mnohdy k lobbystickým krokům, aby proces zvrátili ve svůj prospěch. Jejich cílem jsou zejména v případě potenciálně významnějších vývozu výše postavení pracovníci ministerstev průmyslu a obchodu a zahraničních věcí. LS MPO musí být takovým snahám (které jsou ze strany exportérů logické) připravena čelit i vzhledem k jasně proexportnímu zaměření české ekonomiky a nárůstu váhy ekonomické diplomacie v posledních letech.

Z hlediska zařazení LS MPO do systému české státní správy je systém funkční a náležitě plní své funkce. Na grafech 7 a 5 lze např. dokumentovat, že český systém zareagoval na přijetí protiruských sankcí a počet vývozu zboží dvojího užití z České republiky kopíruje trend poklesu počtu vydaných povolení k vývozu celkově v rámci EU.

Konstatování, že systém plní své funkce, ale neznamená, že by nebylo možné zvážit změny, které by mohly vést k usnadnění činnosti LS MPO. Z hlediska jejího zařazení je nutné vzít v potaz, jaký post zaujímá LS MPO, potažmo její ředitel v rámci státní správy. V současnosti je ředitelem jednoho z odborů MPO a z této pozice odpovídá za náležitý průběh řízení o povolování vývozu zboží dvojího užití v rámci České republiky. Z této pozice je odpovědný za náležitou spolupráci s dalšími ústředními orgány státní správy a zpravodajskými a bezpečnostními složkami. Zároveň se pracovníci LS MPO podílejí i na jednáních na půdě EU, které vytvářejí a aktualizují pravidla pro povolování vývozu zboží dvojího užití v rámci EU. V neposlední řadě musí ředitel LS MPO čelit lobbystickým tlakům vyvíjených firmami a jejich snahám o hladký průběh schvalování konkrétního vývozu.

Zařazení LS MPO v rámci ekonomického resortu je vzhledem k poznatkovému fondu MPO, i s ohledem na zařazení obdobných institucí v dalších členských zemích EU, logické. Z hlediska výkonu svěřené činnosti by nicméně bylo vhodné zvážit vytvoření samostatné složky, která by spadala přímo do kompetence Ministra průmyslu a obchodu ČR. Byla by tak vyjmuta z běžné struktury MPO, kde nyní spadá do sekce Evropské unie a zahraničního obchodu MPO, jejíž činnost sestává z *působení v agendách Evropské unie, zabezpečuje oblasti vnitřního trhu EU, společné obchodní politiky EU, podpory exportu, mezinárodního a evropského práva a podílí se na procesu implementace právních předpisů*

EU v působnosti MPO do právního řádu ČR. Naplňováním jejich opatření také provádí Exportní strategii České republiky, podílí se na tvorbě koncepce vnějších ekonomických vztahů a ekonomické diplomacie ČR. Zodpovídá za agendu zákona o pojišťování a financování vývozu se státní podporou, zabezpečuje výkon akcionářských práv delegovaných státem na MPO v exportní pojišťovně EGAP a v České exportní bance – ČEB. Zabezpečuje činnosti Licenční správy ve vztahu k ekonomickým potřebám státu a mezinárodním závazkům, zajišťuje agendy licenčních a povolovacích režimů v oblasti speciálního materiálu. Řídí příspěvkovou organizaci CzechTrade.³⁴

Jak je zřejmé z výše uvedené citace činnost sekce Evropské unie a zahraničního obchodu MPO spočívá velkou měrou v podpoře exportu včetně ekonomické diplomacie a zajištění jeho finanční podpory. LS MPO jako restriktivní složka vzhledem k exportům z ČR působí v její struktuře tedy ne zcela integrálně.

Případné další varianty postavení licenční autority by mohly spočívat v začlenění licenční správy do struktury Ministerstva zahraničních věcí ČR, příp. vytvoření nového nezávislého orgánu. Začleněním do struktury Ministerstva zahraničních věcí ČR by zásadním způsobem neřešilo problém, že licenční správa by působila v rámci orgánu, který je zaměřen na provádění ekonomické diplomacie, byť musí brát v potaz i další zájmy České republiky. Založení samostatného orgánu by znamenalo nutnost podstatně navýšit rozpočet licenční správy. Zároveň je diskutabilní, jak silnou pozici by nový úřad v rámci systému státní správy získal.

3.3 Efektivita procesu povolování vývozů zboží dvojího užití

Samotný proces povolování vývozů zboží dvojího užití je z hlediska zapojených institucí optimálně nastaven. Ke každé žádosti se v rámci lhůty stanovené zákonem č. 500/2004 Sb., Správní řád, vyjadřují všechny státní instituce, které se z hlediska své působnosti vyjadřovat mají. Zapojení dalších institucí do samotného rozhodovacího procesu nutné není. Tento krok by nevedl k vyšší efektivitě systému, ale prakticky pouze ke zvýšení administrativní náročnosti procesu. Současné subjekty participující na systému

³⁴ *Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR: Zahraniční obchod [online]. [cit. 2018-02-03]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/zahranicni-obchod/>*

povolování vývozu zboží dvojího užití dostatečně pokrývají všechna hlediska, na které je třeba brát ohled při rozhodování. Jedná se zejména o posouzení z pohledu technického (vlastní posouzení vlastností předmětného zboží), zahraničně-politického (jak z hlediska zájmů České republiky, tak z hlediska mezinárodních závazků) a bezpečnostního.

Výrazný pokrok v efektivitě průběhu procesu zpracování žádostí o povolení vývozu zboží dvojího užití představovalo zavedení systému ELIS v roce 2013. Podstatná redukce výměny dokumentů v papírové podobě bez nejmenších pochyb značně zefektivnila proces rozhodování o povolení vývozu zboží dvojího užití. Na druhou stranu došlo od doby vypracovávání zadání pro přípravu systému ELIS a jeho vybudování k dalšímu rozvoji informačních technologií a samotný systém by bylo možné upravit na úroveň, která by ještě zvýšila efektivitu celého procesu.

Nyní využívaný systém ELIS je založen na zasílání, sdílení a získávání informací prostřednictvím datových schránek, kterými musí disponovat každá právnická osoba a veškeré státní instituce. Datové schránky v době vytváření systému ELIS představovaly ještě novinku a jevily se jako optimální prostředek pro komunikaci mezi podnikatelskými subjekty a LS MPO na jedné straně a LS MPO a dalšími orgány státní správy na straně druhé. V rámci systému ELIS jsou poté informace zpracovávány a ukládány. Takové využití datových schránek je plně v souladu s účelem, který dle záměru zákonodárně mají.

Datová schránka je elektronické úložiště, které je určeno k:

- a) doručování orgány veřejné moci,*
- b) provádění úkonů vůči orgánům veřejné moci,*
- c) dodávání dokumentů fyzických osob, podnikajících fyzických osob a právnických osob.³⁵*

Datové schránky mají v systému povolování vývozu zboží dvojího užití nadále své místo. Dalším rozvojem systému by se ale jejich role omezila na prostředek komunikace mezi LS MPO a podnikatelskými subjekty žádajícími o povolení vývozu zboží dvojího užití. Zde plní svou roli velice efektivně a umožňují bezpečné a jasně dokladovatelné sdílení dokumentů mezi soukromou sférou a státním sektorem.

³⁵ § 2 odst. 1 zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů

Naopak vypuštěním datových schránek jako prostředku komunikace mezi jednotlivými orgány státní správy, které poskytují svá stanoviska ke konkrétním případům povolování vývozu zboží dvojího užití a LS MPO by mohlo nezanedbatelným způsobem zvýšit efektivitu celého systému. Nemohlo by se samozřejmě jednat o prosté nahrazení datových schránek papírovou či jinou formou korespondence, ale o celkovou úpravu systému ELIS s využitím aktuálních možností informačních a komunikačních technologií.

Nový systém ELIS by mohl představovat databázový systém, ve kterém by pracovníci LS MPO zpracovávali žádosti o povolení vývozu zboží dvojího užití jako je tomu doposud. Obdobně by se do systému vkládaly i podklady zaslané podnikatelským subjektem LS MPO prostřednictvím datových schránek. Zásadní změna by se týkala způsobu, jakým do procesu vstupují další orgány státní správy, které se na něm podílejí. Místo generování žádostí o stanoviska a jejich odesílání ze strany LS MPO s využitím datových schránek by tyto orgány měly přímý dálkový přístup do systému ELIS, prostřednictvím kterého by přímo získávaly informace o zpracovávaných žádostech o povolení vývozu zboží dvojího užití. Svá stanoviska by bez výzvy ze strany LS MPO vkládaly přímo do databáze ELIS, kde by s nimi dále pracovali zaměstnanci LS MPO.

Navrhovaná úprava systému ELIS by nezanedbatelným způsobem snížila administrativní náročnost celého procesu. Na straně druhé by sebou nesla dodatečné náklady na provedení uváděných úprav prostřednictvím společnosti zabývající se informačními a komunikačními technologiemi (aktuální systém ELIS vytvořila společnost IBM). Avšak tyto náklady na úpravu systému ELIS by ale byly pouze jednorázového charakteru.

Velké nároky by musely být kladeny na bezpečnostní zajištění systému a komunikačních kanálů pro dálkové přístupy využívané orgány státní správy, které se na procesu povolování vývozu zboží dvojího užití podílejí. Stávající systém ELIS je systémem certifikovaným NBÚ. Tento status by si s ohledem na charakter zpracovávaných informací musel udržet i systém upravený.

Z hlediska zabezpečení průběžného zpracovávání jednotlivých žádostí o povolení vývozu zboží dvojího užití by muselo MPO uzavřít dohody s dalšími orgány státní správy o zajištění plynulého zpracovávání informací vložených do systému ELIS. Tyto orgány mají dle § 20 odst. 1 zákona č. 594/2004 Sb., jímž se provádí režim Evropských společenství pro kontrolu vývozu zboží a technologií dvojího užití v platném znění, lhůtu 20 dní od obdržení žádosti zaslané MPO na poskytnutí svých stanovisek. Tyto žádosti by se musely automaticky

nacházet ve správním spisu elektronicky zpracovávaném v ELIS, do něhož by další orgány státní správy přímo přistupovaly. Z hlediska zákonné úpravy systému povolování vývozu zboží dvojího užití by si navrhovaná změna systému pravděpodobně nevyžadovala změnu aktuálně platných zákonných norem.

Přestože zdánlivě změna spočívá pouze v odstranění komunikace prostřednictvím datových schránek mezi jednotlivými orgány státní správy podílejícími se na procesu povolování vývozu zboží dvojího užití, není tomu tak. Upravený systém ELIS umožňující dálkový přístup by mohl být využíván i ke sdílení informací s dalšími státními institucemi, které se zabývají nakládáním se zbožím dvojího užití, ale na procesu povolování jeho vývozu LS MPO se nepodílejí. V neposlední řadě by přímý přístup dalších relevantních státních orgánů do databáze ELIS mohl zajistit širší a efektivnější využití informací, které obsahuje. Otázka rozdílných přístupových práv k informacím obsaženým v databázi ze strany dalších státních institucí by, dle jejich zákonné působnosti, byla řešena se správcem upravené databáze ELIS – LS MPO.

V současné době LS MPO generuje ke každé žádosti o povolení vývozu zboží dvojího užití žádost o poskytnutí stanoviska, kterou pod samostatným číslem jednacím prostřednictvím datové schránky rozesílá státním institucím podílejícím se na licenčním procesu. Tato žádost musí být následně adresátem řádně zaevidována a jako každá další obdržená písemnost prochází administrativním procesem, než je přidělena pracovníkovi zodpovědnému za její zpracování. Tento pracovník po jejím řádném vyřízení iniciuje ve své instituci opačný proces, kdy po náležitém administrativním schválení odpovědi je tato postoupena pracovišti, které zajistí její odeslání na LS MPO. Jelikož spolupracující státní instituce mají pouze 20 dní na zaslání odpovědi, představuje tento postup podstatné zdržení. Např. pokud se Ministerstvo zahraničních věcí ČR rozhodne některou žádost o povolení vývozu zboží dvojího užití prověřit prostřednictvím českého zastupitelského úřadu v cílové zemi, je tato lhůta hraniční. Toto prověřování nemusí spočívat jen v ověření reálné existence subjektu, který je deklarován jako konečný uživatel. Pracovníci zastupitelského úřadu mohou provést v některých případech také základní prověření informací o jeho podnikatelských aktivitách, zejména, zda jsou v souladu s deklarovaným užitím zboží, které hodlá dovézt z ČR. Dvacetidenní lhůta může být sice ze strany LS MPO prodloužena, ale toto prodloužení musí být odůvodněno složitostí řešeného případu (zároveň musí být prodloužena lhůta 30 dní pro vyjádření LS MPO k podané žádosti daná zákonem

č. 500/2004 Sb., Správním řádem). Nejedná se tedy o běžně využívaný nástroj. I pokud by tedy příslušná instituce získala např. pouze dva dny navíc pro zpracování svého stanoviska, ve skutečnosti by to znamenalo značné zlepšení.

V neposlední řadě by upravený systém ELIS omezil nynější praxi, kdy se informace o žádostech o povolení vývozu zboží dvojího užití nacházejí v několika různých databázích státních institucí, které na procesu řízení o jejich vydání participují. V současné době odesílá LS MPO spolupracujícím státním institucím žádost o jejich vyjádření, jejíž přílohou jsou podkladové materiály, které žadatel o vývozním povolení poskytl LS MPO. Tyto informace musejí být zaneseny do informačních systémů těchto institucí, kde jsou následně zpracovávány. Jejich informační systémy nejsou, na rozdíl od systému ELIS provozovaného LS MPO, specializované pouze na zpracovávání žádostí o povolení vývozu zboží dvojího užití. Slouží pro specifické činnosti vykonávané danou institucí. Z hlediska objemu informací zpracovávaných spolupracujícími státními orgány tvoří agenda povolování vývozu zboží dvojího užití marginální část. Svým mezinárodně-bezpečnostním významem nicméně vyžaduje velice pečlivé zpracování. Tato praxe nakládání se získanými daty se jeví jako neekonomická.

Údaje uložené v upraveném systému ELIS by tak byly ve stejné podobě k dispozici všem státním institucím, které s nimi musí vzhledem ke své působnosti pracovat. Nyní tyto instituce vycházejí mnohdy z údajů, které získají v rámci spolupráce na posuzování žádostí o povolení vývozu zboží dvojího užití, které si průběžně ukládají do svých vlastních databází. V rámci jejich zpracovávání může docházet k chybám, případně použitý informační systém nemusí být zcela efektivní k prohledávání dat ve formátu, v jakém je zasílá LS MPO. Jejich případné další využití v rámci instituce proto může být v některých případech ne zcela efektivní. Získáváním podkladových údajů přímo z upraveného systému ELIS, s ohledem na jeho úzkou specializaci, a jejich následné vlastní zpracování se jeví jako efektivnější.

Zabezpečený dálkový přístup do systému ELIS by umožňoval jednotlivým institucím vyexportovat pouze data, která nezbytně potřebují k provedení náležité prověrky údajů poskytnutých žadatelem o povolení vývozu zboží dvojího užití LS MPO. Nebylo by nutné do vlastních databází ukládat veškeré informace, které v současnosti LS MPO k žádosti o vyjádření přikládá. Pokud by k nim tyto instituce potřebovaly přístup při plnění úkolů

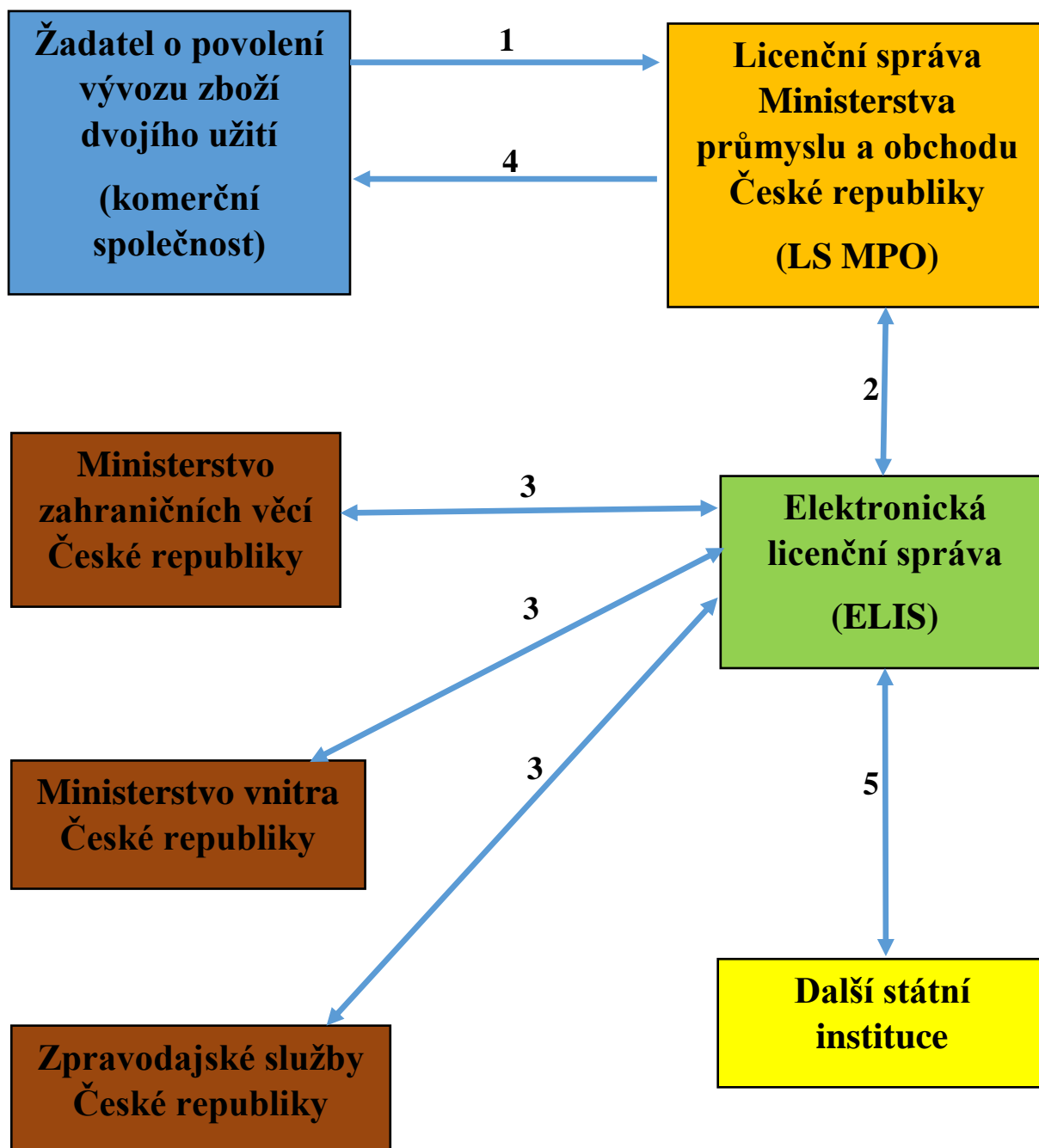
vyplývající z jejich působnosti, dohledaly by je v přehledné podobě přímo v systému ELIS.

Nezanedbatelná výhoda upraveného systému ELIS by spočívala rovněž ve zvýšení přehlednosti o probíhajícím procesu posuzování žádostí o povolení vývozu zboží dvojího užití. Z titulu participace na jejím zpracování by státní instituce poskytující svá vyjádření měly prostřednictvím online přístupu do upraveného systému ELIS k dispozici rovněž informace ze správního spisu týkajícího se konkrétního řízení. Znal by tedy navzájem svá aktuální stanoviska. Nyní samozřejmě tyto informace mohou sdílet také, ale buď na základě dotazu vzneseného na LS MPO nebo na základě osobních vazeb mezi pracovníky jednotlivých institucí, do jejichž gesce spadá zpracovávání problematiky vývozu zboží dvojího užití.

I s využitím stávajícího systému probíhá celý proces povolování vývozu zboží dvojího užití takřka výhradně za využití elektronického sdílení informací. Jedinou výjimkou je vlastní rozhodnutí LS MPO o vydání/nevydání vývozního povolení. *Rozhodnutí se vyhotovuje v písemné formě. Rozhodnutí se písemně nevyhotovuje, stanoví-li tak zákon; výroková část takového rozhodnutí, podstatné části jeho odůvodnění a poučení o oprávněném prostředku se pouze vyhlásí a do spisu se učiní záznam, který obsahuje výrokovou část, odůvodnění, datum vydání, číslo jednací, datum vyhotovení, otisk úředního razítka, jméno, příjmení, funkci nebo služební číslo a podpis oprávněné úřední osoby.*³⁶ Rozhodnutí ve věci povolování vývozu zboží dvojího užití musí být vždy vyhotoveno v písemné formě. Vývozce ho nyní v této formě spolu s dalšími doklady předkládá Celní správě ČR při vlastním vývozu zboží dvojího užití. S dalším rozvojem systému ELIS a potažmo celé koncepce e-governmentu by bylo vhodné zvážit změnu zákona, která by vedla k možnosti vydat správní rozhodnutí v elektronické formě s náležitými ochrannými prvky. S rozvojem systému ELIS ve výše uvedené podobě by si příslušné úřady mohly ověřit skutečnost, že žadatel vývozním povolením disponuje, přímo prostřednictvím dálkového přístupu do systému.

³⁶ § 67 odst. 2 zákona č. 500/2004 Sb., Správní řád

Obr. 6: Využití systému ELIS v navrhované úpravě

Popis vztahů v diagramu:

- 1 – odeslání žádosti o povolení vývozu zboží dvojího užití
- 2 – vložení podkladů a práce v systému ELIS
- 3 – získání podkladů z ELIS a vložení stanoviska
- 4 – odeslání rozhodnutí o povolení vývozu zboží dvojího užití
- 5 – využívání systému ELIS dalšími státními institucemi

Zdroj: zpracování vlastní

Na obr. 6 jsou hnědou barvou vyznačeny instituce, které se přímo podílejí na procesu rozhodování vydání povolení k vývozu zboží dvojího užití prostřednictvím svých stanovisek, která zasílají LS MPO. Žlutou barvou jsou vyznačeny ostatní státní instituce, které by mohly využívat informace ke kontrole nakládání se zbožím dvojího užití, které obsahuje systém ELIS. Jedná se o instituce, které jsou do kontroly nakládání se zbožím dvojího užití přímo zapojeny (Celní správa ČR) nebo instituce, které poznatky o jeho vývozech využívají v rámci zpracovávání statistických údajů o zahraničním obchodu ČR nebo v rámci analytického zpracování této problematiky.

3.4 Spolupráce mezi jednotlivými subjekty podílejícími se na nakládání se zbožím dvojího užití

S ohledem na komplexnost problematiky nakládání se zbožím dvojího užití, která zahrnuje aspekty ekonomické, technologické, zahraničně-politické a bezpečnostní je nezbytné, aby byla nastavena optimální úroveň komunikace mezi subjekty, jichž se tato problematika dotýká. Nejedná se pouze o zajištění efektivní spolupráce mezi jednotlivými subjekty státní správy v rámci procesu povolování vývozů zboží dvojího užití, ale také o komunikaci mezi státním a soukromým sektorem.

3.4.1 Spolupráce mezi soukromým a státním sektorem

Spolupráce mezi státním a soukromým sektorem v oblasti povolování vývozů zboží dvojího užití (potažmo celkového nakládání se zbožím dvojího užití) spočívá především v udržování povědomí výrobců a exportérů o aktuálním legislativním vývoji a prevenci neúmyslného překračování zákona. Na straně druhé může státní sektor získávat zpětnou vazbu obchodníků či výrobců zboží dvojího užití, která se týká procesu povolování vývozů zboží dvojího užití z jejich úhlu pohledu. Na základě těchto informací může poté LS MPO přistoupit např. k úpravě či zpřesnění svých nároků na spolupráci vývozců v průběhu správního řízení (pokud navrhovaný postup nebude odporovat aktuálně platným právním normám).

Klíčovým nástrojem pro sdílení poznatků o aktuálním vývoji právních norem a postupů jsou semináře pořádané pro vývozce zboží dvojího užití. Tyto semináře pořádá

Česká agentura na podporu obchodu (CzechTrade) ve spolupráci s LS MPO a portálem BusinessInfo.cz. Největší část přednášek pokrývají pracovníci LS MPO, které doplňují prezentace zástupců Celní správy ČR a Finančního analytického úřadu (dále jen FAÚ).³⁷

Účast zástupců FAÚ je velice důležitá, neboť *úloha FAÚ spočívá v koordinaci postupu při provádění mezinárodních sankcí na národní úrovni*.³⁸ Široká působnost FAÚ v rámci koordinace v ČR při provádění mezinárodních sankcí je dána Zákonem č. 69/2006 Sb., o provádění mezinárodních sankcí. Hlavně vzhledem k povaze zboží dvojího užití, které je potenciálně využitelné pro výrobu zbraní, zejména zbraní hromadného ničení, mohou mít zájem o jeho získání režimy, které čelí mezinárodním sankcím. Povědomost o nich je proto z hlediska vývozců velice důležitá.

Ze státní správy dále na seminářích participuje Celní správa ČR. Přestože se přímo nepodílí na procesu povolování vývozu zboží dvojího užití, je její role v rámci monitoringu nakládání s tímto zbožím klíčová. Zástupce Celní správy ČR na konkrétních případech z praxe na seminářích vysvětluje, jak rozlišit, které zboží do kategorie zboží dvojího užití spadá a které ne. Správné určení kategorie zboží je z hlediska jeho vývozce klíčové. V případě, že Celní správa ČR zaznamená pokus o nepovolený vývoz zboží dvojího užití, znamená to pro exportéra problémy při dalším jednání s jeho obchodním partnerem v zahraničí a zároveň se vystavuje i riziku sankcí ze strany České republiky za pokus o nepovolený vývoz zboží dvojího užití.

Účast soukromých subjektů na tomto semináři je zcela dobrovolná. Princip dobrovolnosti by měl být zachován i nadále. Výrobci a obchodníci se zbožím dvojího užití nedisponují žádnou všeobecnou licencí pro svoji činnost ani nejsou nikde registrováni. Jejich evidence by byla prakticky nemožná a ve svém důsledku kontraproduktivní. Zboží dvojího užití je ze své definice zbožím deklarovaným pro civilní využití a jeho výrobcem se může stát jakákoli firma. Každá společnost, která se zbožím dvojího užití nakládá, by si měla být tohoto faktu vědoma, a sama se snažit zajistit si dostatečné informace pro bezproblémové provozování vlastní podnikatelské činnosti.

³⁷ Finanční analytický úřad byl zřízen dne 1. 1. 2017 jako samostatný správní úřad, kdy na něj přešly úkoly a pravomoci Finančního analytického útvaru Ministerstva financí ČR.

³⁸ *Finanční analytický úřad: Mezinárodní sankce – Základní informace o sankcích* [online]. [cit. 2018-02-11]. Dostupné z: <http://www.financnianalytickyyurad.cz/mezinarodni-sankce/zakladni-informace-o-sankcich.html>

Obr. 7: Příklad určení, zda zboží spadá do kategorie zboží dvojího užití

Zpětný ventil

Zařazení dle kombinované nomenklatury (KN) společného celního sazebníku EU: 8481 30 99

Výsledek: Tento zpětný ventil spadá do kategorie zboží dvojího užití

Dle Nařízení Rady (ES) č. 428/2009 spadá tento zpětný ventil do:

- **Přílohy I** – Seznam zboží dvojího užití
- **Kategorie 2** – Zpracování materiálů
- **2B** – Zkušební, kontrolní a výrobní zařízení
- **2B350** – Zařízení, příslušenství a součásti pro chemickou výrobu
- **2B350.g** – Ventily s nominálním rozměrem větším než 10 mm a pouzdra (kostry ventilů) nebo předlisované podložky plášťů konstruované pro takové ventily, jež mají všechny povrchy, které přicházejí do přímého styku se zpracovávanými nebo uchovávanými chemikáliemi, vyrobeny z některého z těchto materiálů
- **2B350.g.3** – Sklo (včetně zesklenného nebo smaltovaného povrchu nebo skleněného obložení)

Zdroj: *Celní správa České republiky: Prezentace přednesená v rámci semináře vedeného MPO dne 29. 11. 2016: Provádění identifikace zboží DU* [online]. [cit. 2018-02-11]. Dostupné z: http://publiccontent.sinpro.cz/PublicFiles/2016/11/30/06_Semin%C3%A1%C5%99%20161129%20identifikace%20zbo%C5%BE%C3%AD%20DU.103135180.pdf; Nařízení Rady (ES) č. 428/2009; zpracování vlastní

Jak je zřejmé z obr. 7, i výrobek, který se na první pohled může jevit jako naprosto běžný a obyčejný, může při splnění určitých technických parametrů spadat do kategorie zboží dvojího užití.

Pracovníci LS MPO na seminářích zprostředkovávají výrobcům a vývozcům zboží dvojího užití aktuální informace týkající se vývoje kontroly vývozu zboží dvojího užití na půdě EU, z něhož vyplývají závazky pro úpravu tohoto procesu v České republice. Dále informují o změnách v seznamech zboží dvojího užití, jimiž se musí výrobci řídit. V neposlední řadě pracovníci LS MPO sdílejí poznatky o dění v rámci Mezinárodních kontrolních režimů, na jejichž zasedání pravidelně dojíždějí.

Sdílení informací mezi státní správou a soukromým sektorem tedy probíhá ve dvou základních rovinách. První spočívá ve vzájemné komunikaci související s podáním žádosti o povolení vývozu zboží dvojího užití. Zde je nastaven funkční komunikační kanál mezi LS MPO a soukromými subjekty, který umožňuje efektivně řešit nedostatky v předkládaných podkladech, jež jsou poskytovány LS MPO. Celý proces tak nemusí být většinou přerušován, případně ukončován s negativním výsledkem. Vývozce je pouze vyzván k doplnění podkladů nebo vysvětlení některých skutečností. Druhou rovinou komunikace mezi soukromým a státním sektorem je pořádání seminářů. Tyto semináře efektivním způsobem rozšiřují poznatky výrobců a vývozců o identifikaci a nakládání se zbožím dvojího užití. Jejich hlavní cíl spočívá především v prevenci neúmyslných chyb, jichž by se mohli vývozci dopustit. Toto dvoukolejné sdílení informací je v jeho současné podobě efektivní.

3.4.2 Spolupráce v rámci státního sektoru

Spolupráci v rámci státního sektoru je nutné rozdělit také do dvou rovin. V rovině jedné je to spolupráce mezi subjekty státní správy, které se přímo podílejí na procesu povolování vývozu zboží dvojího užití. A do druhé roviny spadají státní subjekty, které se na povolování vývozu zboží dvojího užití přímo nepodílejí, ale podílejí se na kontrole nakládání s tímto zbožím, případně se jedná o instituce, které zpracovávají a analyzují statistická data o vývozech zboží dvojího užití.

Rámcově je spolupráce mezi subjekty, které přímo participují na procesu povolování vývozu zboží dvojího užití, nastavena správně. Ke zvýšení efektivity výměny informací a stanovisek by mohl vést další rozvoj informačního systému ELIS – viz subkapitola 4.3.

V rámci státní správy se nacházejí dvě instituce, které sice s LS MPO přímo nespolupracují na procesu povolování vývozu zboží dvojího užití, ale jejich role je klíčová. Jedná se o SÚJB a Celní správu ČR, jejichž role byla podrobněji popsána výše. Zejména v jejich případě by bylo vhodné, aby došlo k prohloubení sdílení informací s LS MPO. SÚJB by si tak mohl ověřit, zda podnikatelský subjekt, který jej žádá o povolení vývozu zboží dvojího užití z jaderné oblasti, zároveň požádal o povolení vývozu zboží dvojího užití také LS MPO. Obdobně by si Celní správa ČR mohla ověřovat údaje poskytnuté jí vývozcem přímým porovnáním s informacemi, kterými disponuje LS MPO. Jeden z cílů tohoto ověření by spočíval v kontrole platnosti údajů předkládaných vývozcem v případě podezření na jeho nekalé jednání. Šlo by tedy o prevenci zneužití zfalšovaného povolení k exportu zboží dvojího užití.

Další složkou státní správy, která by mohla profitovat z širšího přístupu k informacím k vývozům zboží dvojího užití, jimiž disponuje LS MPO by mohl být např. Český statistický úřad v rámci zpracovávaných přehledů zahraničního obchodu České republiky.

Přístup k informacím o vývozech zboží dvojího užití ze strany státních institucí, které nejsou přímo zapojeny do procesu jejich povolování, by musel být administrativně nenáročný, aby dále nezatížil LS MPO dalšími úkoly. Řešením by mohlo být využití upraveného systému ELIS a zřízení dálkového přístupu. Ve znázornění upraveného systému ELIS na obrázku 6 jsou tyto instituce znázorněny žlutou barvou.

Dálkový přístup do upraveného systému ELIS by musel být jasně definovaný z hlediska uživatelských práv. Z externích uživatelů by nejrozsáhlejší přístupy byly garantované institucím, které se přímo podílejí na procesu rozhodování o udělení povolení k exportům zboží dvojího užití. Méně rozsáhlá práva by získaly orgány, které mají ve své gesci dohled nad nakládáním se zbožím dvojího užití, jako jsou SÚJB a Celní správa ČR. Nejomezenější přístupy by byly přiděleny dalším státním institucím, které by získaná data využívaly pouze pro statistické a analytické účely.

4 Doporučení

Na základě provedeného vyhodnocení efektivity procesu povolování vývozu zboží dvojího užití v České republice se podařilo identifikovat tři základní oblasti, u nichž by mohlo dojít k vylepšení stávajících postupů. Ani v jedné z těchto oblastí by nemělo dojít k žádné revoluční změně, naopak s ohledem na rámcově dobré současné nastavení celého procesu, by tyto změny byly spíše evoluční.

Oblasti, u nichž by mohlo dojít ke zvýšení efektivity v rámci procesu povolování vývozu zboží dvojího užití:

1. zařazení Licenční správy Ministerstva průmyslu a obchodu ČR v rámci systému státní správy;
2. rozvoj stávajícího informačního systému Elektronická licenční správa;
3. prohloubení spolupráce se subjekty, které přímo nespolupracují s Licenční správou Ministerstva průmyslu a obchodu ČR na procesu povolování vývozu zboží dvojího užití, ale jsou důležité z hlediska dohledu nad nakládání s těmito produkty.

Zařazení orgánu odpovídajícího za proces povolování vývozu zboží dvojího užití do struktury Ministerstva průmyslu a obchodu ČR je logické a odpovídá časté pozici obdobných úřadů v rámci státní správy mnoha dalších zemí EU. Postavení jednoho z odborů tohoto ministerstva, ale také definuje sílu LS MPO a pozici jejího ředitele.

LS MPO z titulu své činnosti musí spolupracovat s dalšími orgány státní správy – ministerstvy a zpravodajskými službami. Zástupci LS MPO také reprezentují Českou republiku na jednáních v rámci EU a Mezinárodních kontrolních režimů, v jejichž rámci jsou nastavována pravidla pro zahraniční obchod se zbožím dvojího užití.

S ohledem na výše uvedené skutečnosti by bylo vhodné, aby zařazení LS MPO bylo na vyšší úrovni než jen na úrovni jednoho z odborů. Optimální úprava by spočívala v převedení LS MPO přímo do podřízenosti Ministra průmyslu a obchodu ČR i vzhledem ke skutečnosti, že LS MPO představuje restriktivní prvek v rámci státní správy, která je orientována na podporu exportu.

Zavedení informačního systému ELIS znamenalo jednoznačný pokrok v rámci administrativního zpracování žádostí o povolení vývozu zboží dvojího užití. Vývoj v oblasti informačních a komunikačních technologií, zejména zabezpečeného dálkového přístupu k databázím ale připravil půdu pro další rozvoj tohoto systému. Společně s přesným definováním přístupových práv by upravený systém umožnil přímý přístup zainteresovaných organizací, čímž by se dále podstatně snížila administrativní náročnost vzájemné komunikace mezi nimi a LS MPO. Zároveň by mohl být rozšířen okruh uživatelů tohoto systému o další subjekty, které se přímo nepodílejí na procesu povolování vývozu zboží dvojího užití, ale podílejí se na kontrole nakládání s tímto zbožím nebo informace o vývozech tohoto zboží využívají pro statistické a analytické účely.

V neposlední řadě by mělo dojít k prohloubení komunikace mezi orgány, které se podílejí na kontrole nakládání se zbožím dvojího užití, zejména mezi LS MPO na straně jedné a Celní správou ČR a SÚJB na straně druhé. Nalezení jednoduchého komunikačního mechanismu, který by žádnou stranu zbytečně administrativně nezatěžoval, by umožnilo především ověření informací dostupných Celní správě ČR a SÚJB s poznatky, kterými disponuje LS MPO. Jako optimální řešení se nabízí využití upraveného systému ELIS, který by takové sdílení informací nabízel. ELIS ve své současné podobě je certifikovaným informačním systémem ze strany NBÚ. Takovým by musel zůstat i nadále. Z hlediska bezpečného nakládání s vloženými informacemi by muselo být jasně zdokumentované jaký pověřený pracovník, jakého orgánu v systému pracoval, kdy zde pracoval a jaké informace vyhledával. Aby bylo možné certifikaci systému ze strany NBÚ udržet, jednalo by se o základní předpoklad.

5 Závěr

Současný systém povolování vývozu zboží dvojího užití je z hlediska naplňování zahraničně-politických a bezpečnostních závazků České republiky zcela funkční. Jeho nynější nastavení, kdy rámcová pravidla jsou stanovena na půdě EU a jejich vlastní provádění spadá do kompetence národních autorit, plně odpovídá principu subsidiarity. Dále umožňuje využívat lokálních znalostí národních autorit vztahujících se k místním průmyslovým odvětvím, v jejichž rámci je produkováno zboží dvojího užití.

Legislativní rámec systému povolování vývozu zboží dvojího užití je v České republice nastaven v souladu s principy danými rámcem EU a plně odpovídá lokálním podmínkám. Ústřední role národní autority je svěřena LS MPO, která v rámci procesu povolování vývozu zboží dvojího užití komunikuje s dalšími orgány státní správy, které jí poskytují svá stanoviska pokrývající celou škálu oblastí, jež je potřeba brát v potaz. Definovaný okruh těchto orgánů je dostatečný a není třeba ho rozšiřovat.

Z hlediska vlastního postavení LS MPO by bylo vhodné, aby byla nadále začleněna do struktur Ministerstva průmyslu a obchodu ČR, kde může využívat jeho zázemí a know-how týkající se průmyslových odvětví České republiky. S ohledem na restriktivní roli LS MPO a nutnost spolupráce s dalšími orgány státní správy by bylo vhodné, aby v rámci ministerstva získala vyšší postavení, než které zaujímá nyní.

Počet zpracovávaných žádostí o povolení vývozu zboží dvojího užití z České republiky stabilně narůstá. Mezi lety 2008 a 2016 se zvýšil přibližně čtyřapůlnásobně. Toto zvýšení společně s růstem složitosti některých případů týkajících se zejména vývozu do Íránu (spojených s uzavřením smlouvy JCPOA) a Ruska (v důsledku přijatých sankcí ze strany EU v roce 2014) klade značné nároky na současné kapacity LS MPO a dalších státních organizací. Další personální posílení všech zainteresovaných státních orgánů je velice problematické jak z hlediska nedostatku pracovníků na pracovním trhu obecně, tak i jejich požadovaných specifických odborných znalostí. Dalším problémem je jejich déle trvající příprava, než budou moci samostatně zpracovávat jednotlivé žádosti o vývoz zboží dvojího užití. Vhodnějším řešením se tedy jeví úprava stávajícího informačního systému ELIS využívaného LS MPO, která by zefektivnila vzájemné sdílení poznatků a snížila administrativní náročnost úkonů pracovníků LS MPO.

V rámci systému kontroly nakládání se zbožím dvojího užití by bylo vhodné zefektivnit vzájemné sdílení informací mezi státními institucemi, zejména mezi LS MPO a orgány, které s ní nespolupracují přímo na povolování vývozů zboží dvojího užití. Jedná se zejména o instituce, které vydávají svá vlastní rozhodnutí ve věci vývozů určitého segmentu zboží dvojího užití, a jež mají zajistit, aby nedocházelo k neoprávněnému vývozu zboží dvojího užití.

Tyto nevelké evoluční úpravy systému povolování vývozů zboží dvojího užití by podstatně zvýšily jeho efektivitu a umožnily dostát všem zákonným požadavkům při stále narůstajícím objemu zahraničního obchodu se zbožím dvojího užití.

6 Seznam použitých zdrojů

Odborná literatura

1. JEMELKA, Luboš. *Správní řád: komentář* 5. vydání. Praha: C.H. Beck, 2016. 923 stran. ISBN 978-80-7400-607-4.
2. MORAVCOVÁ, Jaroslava. *Seminární práce předmětu Informační systémy ve státní správě a samosprávě: Moderní elektronické služby veřejné správy pro firmy, Elektronická licenční správa*, ČZU, 2016 (zdroj pro kapitolu diplomové práce 2.2.3).
3. PIKOLA, Pavel, BORSKÁ, Jana a KORCOVÁ, Renata. *Správní právo prakticky*. 1. vydání. Praha: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2014. 111 s. ISBN 978-80-213-2503-6.
4. STEWART, Ian J. *Workshop Dual Use Export Controls*, Brusel: Evropský parlament, 2015. 92 stran. ISBN 978-92-823-8253-0.
5. TOMŠÍK, Karel. *Evropská integrace a environmentální ekonomika*. 9. vydání. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, Provozně ekonomická fakulta, 2016. 126 stran. ISBN 978-80-213-2661-3.
6. TUCKER, Jonathan B. *Innovation, dual use, and security: managing the risks of emerging biological and chemical technologies* [online]. Cambridge, Mass.: MIT Press, 2012. 367 stran. ISBN 978-0-262-30164-0.
7. WETTER, Anna. *Enforcing European Union Law on Exports of Dual-use Goods*, 1. vydání. Oxford: Oxford University Press, 2009. 192 stran. ISBN 978-0-19-954896-5.

Internetové zdroje

1. ALAVI, Hamed, KHAMICHONAK, Tatsiana. *A European Dilemma: The EU Export Control Regime on Dual-Use Goods and Technologies* [online]. Danube: Law and Economics Review, 7 (3), str. 161-172. De Gruyter, 2016. Dostupné z:

<https://www.degruyter.com/downloadpdf/j/danb.2016.7.issue-3/danb-2016-0010/danb-2016-0010.pdf>.

2. Asociace obranného a bezpečnostního průmyslu. *Projev Jiřího Hynka (prezident AOBP)*. [online]. [cit. 2017-10-15]. Dostupné z: http://www.aobp.cz/_new/wp-content/uploads/2013/04/projev_jiriho_hynka_pdf_28651.pdf.
3. BAUER, Sibylle, BROMLEY, Mark. *The Dual-Use Export Control Policy Review: Balancing Security, Trade and Academic Freedom in a Changing World* [online]. Stockholm International Peace Research Institute, 2016 [cit. 2017-11-11]. Dostupné z: https://www.sipri.org/sites/default/files/EUNPC_no-48.pdf.
4. Bezpečnostní informační služba. *Vojenský materiál a proliferace* [online]. [cit. 2017-09-27]. Dostupné z: <https://www.bis.cz/vojensky-material-a-proliferace.html>.
5. Celní správa České republiky: *Prezentace přednesená v rámci semináře vedeného MPO dne 29. 11. 2016: Provádění identifikace zboží DU* [online]. [cit. 2018-02-11]. Dostupné z: http://publiccontent.sinpro.cz/PublicFiles/2016/11/30/06_Semin%C3%A1%C5%99%20161129%20identifikace%20zbo%C5%BE%C3%AD%20DU.103135180.pdf.
6. CzechTrade. *Seminář Kontrola exportu zboží dvojího použití* [online]. [cit. 2017-10-11]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/online-nastroje/kalendar-akci/kontrola-exportu-zbozi-dvojoho-pouziti-266922.html>.
7. CzechTrade. *Zboží dvojího užití* [online]. [cit. 2017-12-11]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/zahranicni-obchod-eu/pravni-prostredi-a-regulace/zbozi-dvojoho-uziti.html>.
8. Evropská unie. *Smlouva o Evropské unii (Konsolidované znění)* [online]. [cit. 2018-02-02]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:12016M/TXT&from=EN>.
9. Evropská unie. *Zpráva Komise Evropskému parlamentu a Radě o provádění nařízení Rady (ES) č. 428/2009, kterým se zavádí režim Společenství pro kontrolu vývozu, přepravy, zprostředkování a tranzitu zboží dvojího užití* [online]. 2017 [cit. 2018-02-

- 03]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2017/CS/COM-2017-679-F1-CS-MAIN-PART-1.PDF>.
10. Evropská unie. *Official Journal of the European Union, C304* [online]. 20. 8. 2016 [cit. 2017-10-20]. Dostupné z: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2016/august/tradoc_154880.pdf.
11. Finanční analytický úřad. *Mezinárodní sankce – Základní informace o sankcích* [online]. [cit. 2018-02-11]. Dostupné z: <http://www.financnianalytickyyurad.cz/mezinarodni-sankce/zakladni-informace-o-sankcich.html>.
12. Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR. *Formuláře žádostí o povolení a doporučené vzory prohlášení konečného uživatele* [online]. [cit. 2017-10-30]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/zahranicni-obchod/licencni-sprava/mezinarodni-kontrolni-rezimy-zbozi-dvojoho-pouziti/formulare-zadosti-o-povoleni-a-doporucene-vzory-prohlaseni-konecneho-uzivatele--10320/>.
13. Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR. *Licenční správa, Mezinárodní kontrolní režimy (zboží „dvojího“ použití)* [online]. [cit. 2017-12-27]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/zahranicni-obchod/licencni-sprava/mezinarodni-kontrolni-rezimy-zbozi-dvojoho-pouziti/>.
14. Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR. *Prezentace náměstka ministra k systému ELIS* [online]. 18. 2. 2013. [cit. 2017-10-23]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/zahranicni-obchod/licencni-sprava/elektronicka-licencni-sprava/prezentace-namestka-ministra-k-systemu-elis--120054/>.
15. Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR. *Výroční zprávy o kontrole vývozu vojenského materiálu a ručních zbraní pro civilní použití v ČR režimy* [online]. 2008 – 2016.[cit. 2017-10-12]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/zahranicni-obchod/licencni-sprava/o-licencni-sprave/vyrocní-zpravy-o-kontrolé-vývozu-vojenskeho-materialu-a-rucnich-zbrani-pro-civilni-pouziti-v-cr--230778/>.

16. Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR. *Rozkladová komise ministra průmyslu a obchodu* [online]. [cit. 2017-12-28]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/dokument51759.html>.
17. Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR. *Vzor registrace k využití všeobecného vývozního povolení Společenství* [online]. [cit. 2017-10-20]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/assets/dokumenty/26801/50051/580935/priloha006.doc>.
18. Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR: *Zahraniční obchod* [online]. [cit. 2018-02-03]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/zahranicni-obchod/>.
19. Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR. *Základní informace k elektronické Licenční správě* [online]. [cit. 2017-12-28]. Dostupné z: <http://www.mpo.cz/cz/zahranicni-obchod/licencni-sprava/elektronicka-licencni-sprava/zakladni-informace-k-elektronicke-licencni-sprave--118765/>.
20. Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR. *Zavedení elektronické licenční správy* [online]. [cit. 2017-10-22]. Dostupné z: <http://www.mpo.cz/assets/dokumenty/47990/54105/596386/priloha001.pdf>.
21. Ministerstvo vnitra ČR. *Úspěšné projekty IOP a OP LZZ v gesci Ministerstva vnitra ČR* [online]. [cit. 2017-10-22]. Dostupné z: <http://projekty.osf-mvcr.cz/cz/65/default.aspx>.
22. Ministerstvo zahraničních věcí ČR. *Mezinárodní kontrolní režimy* [online]. [cit. 2017-10-30]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/bezpecnostni_politika/kontrola_exportu_zbrani/mezinarodni_spoluprace/mezinarodni_kontrolni_rezimy_obecna.html.
23. Ministerstvo zahraničních věcí ČR: *Organizační struktura* [online]. [cit. 2017-11-30]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/o_ministerstvu/organizacni_struktura/utvary_mzv/odbor_organizace_spojonych_narodu.html.

24. Missile Technology Control Regime. Annex Handbook 2017 [online]. [cit. 2017-11-30].
Dostupné z: <http://mtcr.info/wordpress/wp-content/uploads/2017/10/MTCR-Handbook-2017-INDEXED-FINAL-Digital.pdf>.
25. Národní bezpečnostní úřad. *Postup certifikace* [online]. [cit. 2017-10-22].
Dostupné z: <https://www.nbu.cz/cs/ochrana-utajovanych-informaci/bezpecnost-informacnich-systemu/certifikace-informacnich-systemu/postup-certifikace>.
26. ONDŘEJČÍKOVÁ, Zora. *Prezentace přednesená v rámci semináře vedeného MPO dne 29. 11. 2016: Kontrola exportu zboží dvojího použití – Seznam zboží dvojího použití a identifikace zboží dvojího použití* [online]. [cit. 2017-10-11]. Dostupné z: http://publiccontent.sinpro.cz/PublicFiles/2016/11/30/05_Semin%C3%A1%C5%99%20161129%20-%20seznam%20polo%C5%BEk%202016.103131957.pdf/.
27. Regionální informační servis. *Zavedení Elektronické licenční správy* [online]. [cit. 2017-12-28]. Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/vyhledavace/projekty-eu/detail?id=88911>.
28. Správa základních registrů. *Co (ne)jsou ZR?* [online]. [cit. 2017-11-30]. Dostupné z: <http://www.szrcr.cz/co-jsou-to-zakladni-registry>.
29. Nuclear Suppliers Group. *About the NSG* [online]. [cit. 2017-11-30]. Dostupné z: <http://www.nuclearsuppliersgroup.org/en/about-us>.
30. The Australia Group. *An Introduction* [online]. [cit. 2017-11-25]. Dostupné z: <http://www.australiagroup.net/en/introduction.html>.
31. The Wassenaar Arrangement. *What is the Wassenaar Arrangement?* [online]. [cit. 2017-11-25]. Dostupné z: <http://www.wassenaar.org/the-wassenaar-arrangement/>.
32. Zangger Committee. *Our Mission* [online]. [cit. 2017-11-30]. Dostupné z: <http://zanggercommittee.org/our-mission.html>.

Právní předpisy

1. Rezoluce Rady bezpečnosti OSN 1540 (2004) o nešíření zbraní hromadného ničení a jejich nosičů
2. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1232/2011, kterým se mění nařízení Rady (ES) č. 428/2009, kterým se zavádí režim Společenství pro kontrolu vývozu, přepravy, zprostředkování a tranzitu zboží dvojího užití
3. Nařízení Komise č. 2015/ 2420 – aktualizovaná příloha I – seznam položek 2016, kterým se mění nařízení Rady (ES) č. 428/2009, kterým se zavádí režim Společenství pro kontrolu vývozu, přepravy, zprostředkování a tranzitu zboží dvojího užití
4. Nařízení Rady (ES) č. 428/2009 ze dne 5. května 2009, kterým se zavádí režim Společenství pro kontrolu vývozu, přepravy, zprostředkování a tranzitu zboží dvojího užití
5. Nařízení Rady (ES) č. 1334/2000 ze dne 22. června 2000, kterým se zavádí režim společenství pro kontrolu vývozu zboží a technologií dvojího užití (již neplatné)
6. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
7. Zákon č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách České republiky
8. Zákon č. 154/1994 Sb., o Bezpečnostní informační službě
9. Zákon č. 263/2016 Sb., atomový zákon
10. Zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů
11. Zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti
12. Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád

13. Zákon č. 594/2004 Sb. v aktuálním znění, jímž se provádí režim Evropských společenství pro kontrolu vývozu, přepravy, zprostředkování a tranzitu zboží dvojího užití
14. Nařízení vlády č. 344/2010 Sb., o stanovení formulářů žádosti o individuální a souhrnné vývozní povolení, žádosti o povolení k poskytnutí zprostředkovatelských služeb a žádosti o mezinárodní dovozní certifikát pro zboží a technologie dvojího užití
15. Vyhláška č. 376/2016 Sb., o položkách dvojího použití v jaderné oblasti

7 Přílohy

Příloha 1 Žádost o individuální vývozní povolení a souhrnné vývozní povolení pro zboží dvojího použití

Příloha 2 Seznam národních licenčních autorit zemí EU

Příloha 3 Záznamy rozhovorů

Ing. Miroslav Korčák (LS MPO)

Ing. Michal Merxbauer Ph.D. (SÚJB)

Příloha 1 – Žádost o individuální vývozní povolení a souhrnné vývozní povolení pro zboží dvojího použití

Žádost o individuální vývozní povolení a souhrnné vývozní povolení pro zboží dvojího použití (zákon č. 594/2004 Sb.)

Žádost o vývozní povolení *	0	1. Vývozce IČ	2. Číslo jednací žadatele	3. Požadovaná platnost do		
			4. Podrobnosti o kontaktním místě			
		5. Příjemce	6. Vydávající orgán Ministerstvo průmyslu a obchodu Licenční správa Na Františku 32 110 15 Praha 1 Česká republika			
		7. Agent / zástupce	8. Země původu	kód		
			9. Země odeslání	kód		
		10. Konečný uživatel	11. členský stát současného nebo budoucího umístění zboží		kód	
			12. členský stát zamýšleného vstupu do celního vývozního řízení		kód	
			13. Země konečného určení			
			14. Popis zboží	15. Kód harmonizovaného systému nebo kód kombinované nomenklatury	16. Číslo podle kontrolního seznamu	
	0			17. Měna a hodnota	18. Množství zboží a měrná jednotka	
	19. Konečné použití	20. Datum smlouvy	21. Celní režim	22a. Druh povolení		
	22b. Zahraniční smluvní partner	22c. Měna a celková hodnota		22d. Celkové množství zboží a měrná jednotka		
Doplňkové údaje a další informace						
<p>Čestné prohlášení Prohlašuji, že v období 3 let před podáním žádosti nenabyla právní moci rozhodnutí o tom, že jsem se dopustil správního deliktu podle § 17 odst. 1 písm. a) až f) nebo podle § 18 odst. 1 písm. a) až f) zákona č. 594/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů, nebo v období 2 let před podáním žádosti nenabyla právní moci rozhodnutí o tom, že jsem se opakovaně dopustil správního deliktu podle § 17 odst. 1 písm. g) až i) nebo podle § 18 odst. 1 písm. g) až i) zákona č. 594/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Prohlašuji, že všechny údaje uvedené v této žádosti jsou úplné a pravdivé.</p>						
			Jméno, příjmení, funkce odpovědné osoby			
			Podpis.....			
			Datum		Razítko	

* Platí i pro žádost o přepravu zboží dvojího použití uvnitř Společenství

Žádost o vývozní povolení * Přílohový list - příjemci	0A	1. Vývozce	IČ	2. Číslo jednací žadatele:
				6. Vydávající orgán Ministerstvo průmyslu a obchodu Licenční správa Na Františku 32 110 15 Praha 1 Česká republika
		5. Příjemce		5. Příjemce
		5. Příjemce		5. Příjemce
		5. Příjemce		5. Příjemce
	0A	5. Příjemce		5. Příjemce
		5. Příjemce		5. Příjemce
		5. Příjemce		5. Příjemce
				Jméno, příjmení, funkce odpovědné osoby Podpis..... Datum Razítko

* Platí i pro žádost o přepravu zboží dvojitě použítí uvnitř Společnosti

OB	1. Vývozce	IČ	2. Číslo jednací žadatele:
			6. Vydávající orgán Ministerstvo průmyslu a obchodu Licenční správa Na Františku 32 110 15 Praha 1 Česká republika
	10. Konečný uživatel		10. Konečný uživatel
	10. Konečný uživatel		10. Konečný uživatel
	10. Konečný uživatel		10. Konečný uživatel
OB	10. Konečný uživatel		10. Konečný uživatel
	10. Konečný uživatel		10. Konečný uživatel
	10. Konečný uživatel		10. Konečný uživatel
		Jméno, příjmení, funkce odpovědné osoby	
		Podpis.....	
		Datum	Razítko

* Platí i pro žádost o přepravu zboží dvojitě použitelných Společností

OC	1. Vývozců	IČ	2. Číslo jednací žadatele:		
			6. Vydávající orgán Ministerstvo průmyslu a obchodu Licenční správa Na Františku 32 110 15 Praha 1 Česká republika		
OC	Žádost o vývozní povolení* Přílohový list – země konečného určení	13. Země konečného určení	kód	13. Země konečného určení	kód
OC			Jméno, příjmení, funkce odpovědné osoby		
		Podpis.....			
		Datum			Razítko

* Platí i pro žádost o přepravu zboží dvojitě použitelným Společenství

Žádost o vývozní povolení* Přílohový list – popis zboží	0D	1. Vývozce IČ	2. Číslo jednací žadatele: 6. Vydávající orgán Ministerstvo průmyslu a obchodu Licenční správa Na Františku 32 110 15 Praha 1 Česká republika	
	14. Popis zboží	15. Kód harmonizovaného systému nebo kód kombinované nomenklatury	16. Číslo podle kontrolního seznamu	
		17. Měna a hodnota	18. Množství zboží a měrná jednotka	
	14. Popis zboží	15. Kód harmonizovaného systému nebo kód kombinované nomenklatury	16. Číslo podle kontrolního seznamu	
		17. Měna a hodnota	18. Množství zboží a měrná jednotka	
	14. Popis zboží	15. Kód harmonizovaného systému nebo kód kombinované nomenklatury	16. Číslo podle kontrolního seznamu	
		17. Měna a hodnota	18. Množství zboží a měrná jednotka	
	0D	14. Popis zboží	15. Kód harmonizovaného systému nebo kód kombinované nomenklatury	16. Číslo podle kontrolního seznamu
		17. Měna a hodnota	18. Množství zboží a měrná jednotka	
		14. Popis zboží	15. Kód harmonizovaného systému nebo kód kombinované nomenklatury	16. Číslo podle kontrolního seznamu
		17. Měna a hodnota	18. Množství zboží a měrná jednotka	
		14. Popis zboží	15. Kód harmonizovaného systému nebo kód kombinované nomenklatury	16. Číslo podle kontrolního seznamu
	17. Měna a hodnota	18. Množství zboží a měrná jednotka		
		Jméno, příjmení, funkce odpovědné osoby Podpis..... Datum Razítko		

* Platí i pro žádost o přepravu zboží dvojitou pomocí Společenství

OE	1. Vývozce	IČ	2. Číslo jednací žadatele:
			6. Vydávající orgán Ministerstvo průmyslu a obchodu Licenční správa Na Františku 32 110 15 Praha 1 Česká republika
	22b. Zahraniční smluvní partner	22b. Zahraniční smluvní partner	
	22b. Zahraniční smluvní partner	22b. Zahraniční smluvní partner	
	22b. Zahraniční smluvní partner	22b. Zahraniční smluvní partner	
OE	22b. Zahraniční smluvní partner	22b. Zahraniční smluvní partner	
	22b. Zahraniční smluvní partner	22b. Zahraniční smluvní partner	
	22b. Zahraniční smluvní partner	22b. Zahraniční smluvní partner	
		Jméno, příjmení, funkce odpovědné osoby	
		Podpis.....	
		Datum	Razítko

* Platí i pro žádost o přepravu zboží dvojího použití uvnitř Společenství

Příloha 2 – Seznam národních licenčních autorit zemí EU

Belgie	Ministère de la Région de Bruxelles-Capitale Direction des Relations Extérieures cellule licences Service public de Wallonie Direction Générale de l'Économie, de l'Emploi et de la Recherche Direction des Licences d'Armes Flemish Department of Foreign Affairs Strategic Goods Control Unit
Bulharsko	Interministerial Commission for Export Control and Non-Proliferation of Weapons of Mass Destruction with the Minister for Economy and Energy
Česká republika	Ministry of Industry and Trade Licensing Office
Dánsko	Exportcontrols Danish Business Authority
Estonsko	Strategic Goods Commission, Ministry of Foreign Affairs
Finsko	Ministry for Foreign Affairs of Finland Export Control Unit
Francie	Ministère de l'Économie, des Finances et de l'Industrie Direction Générale de la Compétitivité, de l'Industrie et des Services - Service des biens à double usage
Chorvatsko	Ministry of Foreign and European Affairs Sector for Trade Policy and Economic Multilateral Relations Licencing Division
Irsko	Licensing Unit Department of Jobs, Enterprise and Innovation
Itálie	Ministry of Economic Development Direction General for International Trade Policy Export Control Unit
Kypr	Ministry of Commerce, Industry and Tourism
Litva	Ministry of Economy Export Division
Lotyšsko	Control Committee for Strategic Goods
Lucembursko	Ministère de l'Économie et du Commerce extérieur Office des licences/Contrôle à l'exportation
Maďarsko	Hungarian Trade Licensing Office Authority of Defence Industry and Export controls
Malta	Commerce Department Trade Services
Německo	Federal Office of Economics and Export Control

Nizozemí	Ministry for Economic Affairs, Agriculture and Innovation Directorate-General for International Relations Department for Trade Policy and Economic Governance
Polsko	Minister for Economy
Portugalsko	General Directorate for Customs and Excise
Rakousko	Ministry of Economy, Family and Youth Division for Foreign Trade Administration
Rumunsko	Ministry of Foreign Affairs Department for Export Controls
Řecko	Ministry of Development, Competitiveness & Shipping General Directorate for International Economic Policy Directorate of Import-Export Regimes and Trade Defence Instruments Export Regimes and Procedures Unit
Slovensko	Ministry of Economy of the Slovak Republic Department of Trade Measures
Slovinsko	Ministry of Economic Development and Technology
Španělsko	The General Secretariat for Foreign Trade
Švédsko	Swedish Agency for Non-proliferation and Export Control
Velká Británie	Department for Business, Innovation and Skills

Příloha 3 – Záznamy rozhovorů

Záznam z rozhovoru s Ing. Miroslavem Korčákem (LS MPO)

Miroslav Korčák pracuje jako referent Oddělení mezinárodních kontrolních režimů Licenční správy Ministerstva průmyslu a obchodu ČR.

Miroslav Korčák byl vyzván k poskytnutí svého pohledu na naplňování zahraničně-politických a bezpečnostních požadavků a procesní efektivitu řízení o povolování vývozu zboží dvojího užití.

Dle stanoviska Miroslava Korčáka současný systém povolování vývozu zboží dvojího užití zcela plní požadavky, které jsou na něj kladeny. I přes přetrvávající nárůst počtu řešených žádostí o vývoz jsou naplňovány všechny požadavky na řádné prověření každé žádosti. Systém také odpovídá požadavkům, které jsou na něj kladeny společným rámcem přijatým na půdě EU.

Počet státních orgánů, které jsou pravidelně vyzývány k předložení svých stanovisek v rámci řízení o povolování vývozu zboží dvojího užití, je dostatečný. Zapojení dalšího státního orgánu do tohoto systému by nepřineslo další výhody. V případě řešení vývozu nějakého netypického zboží lze dle současné legislativy ad hoc zažádat o spolupráci některý z dalších státních orgánů.

Zařazení LS MPO do struktury Ministerstva průmyslu a obchodu ČR je správné a umožňuje využívat odborné zázemí tohoto úřadu. V rámci České republiky se jedná o optimální řešení a případná změna LS MPO např. na samostatný úřad by byla nákladná a ve svém důsledku by oproti stávajícímu stavu nepřinesla žádné podstatné výhody.

Aby byl proces povolování vývozu a kontrola nakládání se zbožím dvojího užití efektivní, je nezbytná vzájemná spolupráce mezi státními institucemi. Té je dosaženo dohodami o vzájemném informování. Výměnu samotnou značně usnadňují vazby mezi pracovníky různých státních institucí, kterých se nakládání se zbožím dvojího určení dotýká.

Pro komunikaci se soukromým sektorem vidí Miroslav Korčák jako ideální prostředek pravidelně pořádané semináře, kde jsou ze strany LS MPO a dalších státních institucí sdíleny aktuální poznatky k problematice nakládání se zbožím dvojího užití. Státní instituce naopak získávají zpětnou vazbu spočívající v názoru soukromých subjektů na proces povolování vývozu zboží dvojího užití.

Jako efektivní nástroj vnitřní kontroly při zpracovávání žádostí o povolení vývozu zboží dvojího užití vidí Miroslav Korčák dvoustupňovou kontrolu návrhu rozhodnutí před jeho postoupením vedení LS MPO. Tato kontrola spočívá v tom, že referent LS MPO, který konkrétní žádost zpracovává, musí, poté co připraví návrh rozhodnutí, případ předložit k přezkumu některému ze svých kolegů. Teprve poté, kdy oba návrh odsouhlasí, je předložen vedení LS MPO k podpisu.

Z pohledu Miroslava Korčáka představuje problém nízká personální obsazenost Oddělení mezinárodních kontrolních režimů LS MPO. Nyní zde pracují čtyři úředníci, kteří musí s ohledem na stálý nárůst počtu žádostí řešit cca 450 případů ročně.

Záznam z rozhovoru s Ing. Michalem Merxbauerem, Ph.D. (SÚJB)

Michal Merxbauer zaujímá post ředitele Odboru kontroly nešíření zbraní hromadného ničení Státního úřadu pro jadernou bezpečnost.

Michal Merxbauer byl vyzván ke stručnému popisu role SÚJB a k poskytnutí svého pohledu na naplňování zahraničně-politických a bezpečnostních požadavků a procesní efektivity řízení o povolování vývozu zboží dvojího užití.

Na úvod rozhovoru Michal Merxbauer zdůraznil, že SÚJB je technická agentura, a ne politická síla. Věnuje se posuzování vývozu zboží dvojího užití, které spadá do jaderné oblasti. SÚJB má předem stanovená kritéria, podle kterých jednotlivé žádosti hodnotí. Tato kritéria nejsou veřejně dostupná. Hodnocení se opírá čistě o technická kritéria. Technické specifikace zboží dvojího užití, o němž SÚJB rozhoduje si má možnost ověřit ve vlastních laboratořích.

Na rozdíl od LS MPO neposkytuje SÚJB žadatelům o povolení vývozu zboží dvojího užití formuláře. Zveřejňuje pouze klíčové body, které by měla žádost obsahovat, vlastní forma žádosti záleží na žadateli. V případě, že vývozce není schopen samostatně posoudit, zda jím vyvážené zboží spadá do kategorie zboží dvojího užití náležející do jaderné oblasti, může se obrátit na SÚJB s žádostí o konzultaci.

Pokud se týče vlastní kontroly vývozu zboží dvojího užití, je velká odpovědnost kladena na Celní správu ČR. Její příslušníci musí být schopní stanovit, zda konkrétní vyvážené zboží spadá do kategorie zboží dvojího užití a jaká povolení k jeho vývozu jsou zapotřebí (povolení LS MPO, příp. povolení SÚJB v případě, že se jedná o zboží spadající

do jaderné oblasti). Příslušník Celní správy ČR tak musí mít správně nastavený profil pro kontrolu zboží, jehož vývoz zpracovává. SÚJB se podílí na školení příslušníků Celní správy ČR.

Z hlediska kontroly nakládání se zbožím dvojího užití je klíčová vzájemná komunikace mezi státními orgány. Např. Celní správa ČR sdílí se SÚJB informace o uskutečněných vývozech, SÚJB sdílí s LS MPO informace o zamítnutých žádostech o povolení vývozu zboží dvojího užití z jaderné oblasti apod.

Současná dvoustupňová úprava povolování vývozů zboží dvojího užití, které spadá do jaderné oblasti, je efektivní z hlediska jejich náležitého posouzení z hlediska zahraničně-politického a bezpečnostního. Tato dvojestupňovost spočívá ve vydávání dvou vývozních povolení – ze strany SÚJB a ze strany LS MPO, přičemž, jak zdůrazňoval Michal Merxbauer, hodnocení SÚJB je založeno na technických kritériích. SÚJB se může opírat o svou pozici všeobecně respektovaného nezávislého úřadu.

Pro zajištění náležitého posouzení žádostí o povolení vývozů zboží dvojího užití je klíčová úroveň vzájemné komunikace mezi jednotlivými státními organizacemi. Nezbytné je také aktivně komunikovat se soukromým sektorem, a to ve dvou liniích. První spočívá ve sdílení obecnějších poznatků, druhá v aktivní komunikaci při řešení konkrétního vývozu. Z tohoto důvodu také SÚJB nemá připravený pro vývozce formulář. Chce se vyhnout situaci, kdy by si vývozce, z důvodu složitosti, nechal tento formulář vyplnit třetí stranou. Volnou formu žádosti by měl zvládnout sám a případně ji může, po dohodě se SÚJB doplnit.

Po zhodnocení všech kritérií je dle Michala Merxbauera systém povolování vývozů zboží dvojího užití (spadající do jaderné oblasti) efektivní.